

Naujovê

Sausis-Vasâris-Kovas-Balandis 1915 mt.

TURINIS

Vîriaušias mûšû reikalas	1
Žmogus pats savo valdovas	3
Slêpiningasis gaudulas	10
Didioji dabarties hypnoza	21
19 dabarties	34
Pasaulio ūpas kâro laiku. — Kâro darbas. — Kâras ir Prûsû Lietuviai. — Viešpatuviû mēginimas. — Tikroji drausmê. — Europos tautû ateitis. — Garsusis Fransas Hervê ir Vokietiu kultûra. — Pirmenibê pasaulije.	
Mûsuose	38
Lietuviai ir Lietuvos savivalda. — Kâ sympâtia reiškia. — Lietuvos tarpimo sâliga. — Daugiau energios. — Prûsû Lietuviu gerbimas Vokios kaizario.	
19 žmonijos lobio	41
19 mûšû raštijos	47
Laisvoji Mintis, Mēnesinis Iliustruotas Mokslo ir Literatûros Laikraštis. — Rimka A., Lietuviu Tautos Klausimas Europos Karês Metu. — Jaunoji Lietuva, Iliustruotas literatûros, mokslo ir visuomenês mēnesinis laikraštis II-metai Nr. 1 Kovas, 1915.	

Naujovė

:: Lietuvių lăbui skiriamas laikraštis ::

UDK 323.1(474.5)(051)
Na269

ISBN 978-609-8158-05-2

Išleista Vydūno draugijos užsakymu
www.vydunodraugija.lt
2015 m.

Spausdino UAB „Print easy“
A. Juozapavičiaus 7N, LT-45251 Kaunas
Tiražas ????? egz.

APIE VYDŪNO ŽURNALUS

Reikšmingą vietą Vydūno kūrybiniame palikime užima eseistika ir publicistika. Apie išskirtinį dėmesį joms vaizdžiai byloja tai, kad mąstytojas ėmėsi leisti periodinius leidinius, kurių skiltis užėmė ištiesai jo paties parašyti tekstai. Pirmasis iš tų leidinių – 1905–1907 m. ėjęs dvi mėnesinis teosofinio pobūdžio žurnalas „Šaltinis“. 1911 m. mąstytojas, M. Raišukytės ir M. Ašmutaičio padedamas, pradėjo leisti žurnalą „Jaunimas“ – „mėnesinį laikraštį skiriamą jauniems“. Iš esmės tai buvo populiarus filosofinis žurnalas, tačiau toks, kuriame aiškinta ne filosofijos teorijos problemos, o praktiškesni žmogaus ir tautos gyvenimo, jaunimo dvasinio brendimo klausimai, į juos žvelgiant iš savų filosofinių pozicijų. Kiekviename numeryje būdavo ir po vieną ar du grynai filosofinius straipsnius, tačiau ir jie daugiau ar mažiau siedavosi su praktiniais jaunimo savišvietos, pasaulėžiūros ugdymo ar saviuklos uždaviniais. Daugelyje numerių tilpdavo po straipsnį, liečiantį lietuvių kultūros aktualijas, meno, literatūros klausimus.

Žurnalas pasižymėjo įtaigumu, pagarba ir tolerancija įvairių pažiūrų skaitytojams, buvo visapusiškai patrauklus ir mėgstamas. Jis neabejotinai suvaidino reikšmingą vaidmenį keliant intelektualinę ir apskritai dvasinę Prūsų lietuvių ir Lietuvos jaunimo kultūrą.

Paskutinis „Jaunimo“ numeris išėjo beveik įpusėjus pirmiesiems karo metams – 1914 m. gruodžio mėn. Antraisiais karo metais, 1915-aisiais, Vydūnas dar leido kas ketvirtį išeinančią „Naujovę“, kuri savo pobūdžiu ir struktūra buvo labai panaši į „Jaunimą“, tik tematiškai daugiau susijusi su karo laiko aktualijomis.

Atsikūrus 1918 m. savarankiškai Lietuvos valstybei, mąstytojas deda į ją dideles viltis, tiki, jog joje bus įgyvendinti jo puoselėti idealai, jai skiria daugelį savo darbų. Į Lietuvos aktualijas dabar krypsta beveik visa grožinė ir filoso-

finė kūryba, joms skiriama didelė publicistikos dalis, ypač toji, kuri skelbiama Lietuvos spaudoje. Lietuvai daugiausia buvo skirtas ir ištiesai paties Vydūno parašytas 1921 – 1924 m. nereguliariai leistas „laikraštis [iš tiesų – žurnalas] tautos dvasiai stiprinti“ - „Darbymetis“ (išėjo 9 numeriai).

Skaitytojų dėmesiui pristatome visus tris 1915 metais Vydūno išleistus „Naujovės“ numerius.

Vacys Bagdonavičius

Naujovė

:: Lietuvių lăbui skiriamas laikraštis ::

Vėriausias műsű reikalas.

Naujas ămzius aušta žmonijai. Vis aiškiau matėti materinės kultūros griuvėsiai. Bet šviesiau ir pradeda spindėti širdies ir sielos kultūra visur, kur jos tik ir mąža tebuvo. Naujasis ămzius tarsi rėtmetio vėjais ušgieda: Žmonijos verta vien tėra širdies skaisėibė, dvėsios šviesa, sielos grožė ir tvirtėbė.

Naujas laikas ir priėjo Lietuvai. Rods jos ateitis dăr uzkłota ĩra tamsiű rűkű, iš kuriű sunkiasi kruvini skausmai ir kruvinos ăšaros. Tatiau jau matėti, jog bus dabar greit kitaip. Lietuva turės daugiau săviško gėvenimo negu lig šol. Ji galės su visu atsidėjimu ir stropumu rūpintis savo reikalais. Ji galės daugiau savo valia dalėvauti tame, kas augštiausias visos žmonijos rūpesnis ĩra, bűtent žmogaus atsilukštini-mas, jo pažanga, jo kilimas.

Bet tām reikalinga išmanėti, kurs žmogus ĩra pa-zangėsnis, kurs ĩra savo žmoniškume daugiau atsilukštines, kurs ĩra prakilnesnis uę kitus. Reikalinga ĩra ir suprasti, kas ĩra žmogaus kilimo klűtis. Nėra tiek-jau tame svarbios materinės kaip dvėsios ir sielos klűtis. Šitas reikia pirma šălinti. Tuomet kitas lengviau apveiksime. Ir pagaliaus visām-tām reikia gėvo, tikro, tvirto noro.

Taip rūpīsimies vīriaušiais savo reikalais. Ir atversime visus dvāšios ir sielos galiū vartus. Nūnai ėra kaip tik tas metas, kuriuo tos gālios nori viršū gauti. O mes Lietuviai turime joms būtinai daugiau pasišvesti, negu visos kitos tautos. Mūsū tēra māza tarp kitū. Lietuvīū tauta tegāli išlikti gīvendama augstiausiomis, prakilniausiomis gāliomis. Jos kultūra tegāli atsilukštinti skaidriausiamė ir giedriausiamė kvape. Todėl ir vien toksai teturētū mūsū tarpe prasklisti. Tai turētū būti mūsū alkimas kas dienā ir kas vālandā. Taip tegalēsime sveikti, pasveikti ir sveikais išlikti. Taip tegalēsīm augti ir žmonės pastoti.

Kiti reikalingi, ėpatiai paviršaus dalikai savaimė atsisiras. Ėra gana daug žmoniū, kurie tik tais dalikais beveik vien tegāli rūpinties. Tūliems pirm viso ėra svarbu praturtėti, arba žmones valdīti, gāl ir žmoniū pagarboj gīventi. Ir daug kitū dār ėra troškimū. Bet visi jie tēra antros eilės svarbumo.

Pirmoj eilėj stovi kaipo pasaulio pažangos veiksnīs žmogaus esībė, jo siela. Ji turi kas dienā pastoti galingsnė ir veiklesnė. Paprastai ji ėra žmogūje ir tarp žinomūjū žmogaus jėgū tiktai kaip koks diegelis. O ji turētū būti gīvenime valdīmo veiksnīs. Tik ta tauta, kurioj taip ėra, gāli būti su tiesa vadinama kultūros tauta. Jos kultūra nebus nikimo bet augimo sālīga ir prietaisa.

Tokiai kultūrai tarnauti nori šis rāštas. Jis turbūt praneš nevien ėvairū doros, išminties bei grožės klausimū gvildinimus, bet kartu ir duos pajausti jas gaivinantiį kvāpā. Rodos ėra žmoniū, kurie teikdami savo mintis paduoda ir galias joms ėkūnīti. Tūli šitos duoklės dvigubumo nenumāno. O jeigu gaivantioji jėga kartais galingsnė ėra negu mintiū Sviesa, jie greitai kalba apie

svajones. Negāli kiekvienas viso supracsti. O nesuprantantiām sunkiausia ūra supracsti, kad jis nesupracanta. Todēl negalima jām tai paktu priimti.

Ir dār kart kitais zodiais pasakāsiu:

Sis rāstas nori būti doros, išminties bei grozēs išreiškimū priemonē ir viso to, kas joms derētū gaivinimui.

Gāl tai ir nors siek-tiek pasiseks. Aš sau dirbsiu kiek īstengdamas ir tikiu tām sulaukti nuolatai pagalbos.

Tilzēj Vasārī 1915. mt.

Vidūnas.

□ □ □ □ **3mogus pats savo valdovas** □ □ □ □

Mūsū laiku vis daugiau aiškēja, kad 3mogus nepasilieka visumet tas pats, bet kad jis kitoks pastoja āmziams bēgant. Bet reikalinga, kad kiekvienas tai suprastū. Ir kad kiekvienas numanītū, jog 3mogui pridera sāmoningai zengti tolīn kilimo taku.

Tiktai, kas tas 3mogaus kilimas būtū? Paprastai apie tai kalbama kaipo apie kūno pasitobūlinimā, pasidailinimā. Bet tai tēra apsi-reiškimai to, kas 3mogūje atsitinka. Todēl reikalinga šitā atsitikimā geriau pastebēti.

3mogus ūra tikras visokiū galiū rīšulis. Zinomos ūra kūno, jo augimo ir jo pastovos, toliau jo ūpū, jo širdies ir mātīmo jēgos. Pagaliaus reikētū kalbēti ir apie tā veiksnī, kurs regimame pasaulij 3moniškumā apreiškia. Jis ūra kiekviename 3mogūje. Tatiau negalima pasakīti, kad

iš kiekvieno žmogaus neabejotinai spindi žmoniškumas. Mat, tojo veiksniš yra tūluose žmonėse tikrai toks silpnas kaip diegas dirvoj. Pats žmogus tūluose žmonėse dar bemiega. Reikalinga, kad jis pabustų, kad jis augtų ir tvirtėtų. Tam dera gyvenimas. Bet žmogus greičiau kyla, kad jis savo padėjimą suprantą ir pats savo kilimu rūpinasi.

Nėra tai lengva. Ir nėra apie tai dažnai aiškinami mokslai. Kiti tiki save pakilus, kad jiems pasisekė daug turtų sužerti. Kiti vėl, kad jie daug turi mokslo žinių omenij, kad jie, kaip sąkoma, apsišviete yra. Ir negalima abejoti, kad yra visaip iškilusių žmonių. Tik visi jie givi, juda, vargsta, tenkina savo geismus, norus, "apreiškia" save. Kame skirtumas?

Trumpai galima rūpimajį daliką apšviesti sakan: žemasis žmogus yra įrankis aplinkibių ir kitų žmonių, iškilęs žmogus yra patsai savo gyvenimo valdovas. Sitą numaniti ir pagaliaus išmaniti yra pirmutinė sąmoningosios žmogaus pažangos, jo kilimo, jo atsilukštinimo sąlyga. Apie tai reikalinga įpatiai mūsų amžiu dažnai kalbėti.

Žemo laipsnio žmogus yra gėvas kaip ir kiti. Bet jis teveikia, tedirba kitų arba ir aplinkibių, vargo, skausmo, bado, šaltio vāromas. Viriausias jo žimis yra vangumas, tingumas. Jis

todėl turi būti trëpiamas, skaudiamas, mušamas, zudomas. Jo kevalas, kuriame žmogus miega, yra dâr labai storas ir kietas. Ir ilgai trunka, kol nenumâno toks žmogus, kad jo padėjimas yra labai nesmagus, kad jis nėra būtinas, kad ištikrûjû nėra žmoniška taip gîventi. Net i "laisvajâ" šali iš jo išbêge žmonës kalba dažnai dâr apie tai, kad tævînėje bus teikiama "liuosibê". Kaip teisinga! Kad visû tû smûgiû bus kevalas sutrupintas, gâl išeis po keliû simtmetiû dîkasis žmogus. Ar taip neteikiama "liuosibê"?

Kur tokiû žemo laipsnio žmoniû daug yra, tše jie ar svetimos tautos žmoniû pavergiami, arba savo valdios kankinami. Tiktai tinginiû ir, kas tiek-jau, bailiûjû tauta turi žiauriâ ir net šiurkštiâ valdiâ. Vangûs, bailûs žmonës tše yra visiškai mazûjû ir didiûjû karâliû irankiai.

Bet taip turi būti. Tik taip žmogûje sukeliamos tos jêgos, kurios jî daugiau pastâto ant jo paties kojû. Tuomet žmonës yra naujâ laipsnî pasieke. Ir jû sântikiai tarp viens kito yra kitokie. Jie veikia inagiais i viens kitâ, kurie giliau eina negu tik i kûnâ. Tojo jie nesuzeidia. Bet vidûje, širdij jie viso-ko sukelia. Visokie alkimai, geismai, troškimai, visokios mintis ir mânimai jame uzgema ir jî vâro i dârbâ. Tokiû žmoniû šalis yra "kultûrinê". Nebêra matiti tše tiek nešvariû, apskurusiû, apskretusiû žmoniû.

Neelgetauja tse visokie loši ir neloši vargšai. Bet labai įvairū veidū tatiau ūra pastebima. Sukan-kinti, surūstinti jie išrodo, tad vėl apsireiškia iš kitū ir geismas, gašlumas; iš kitū spindi linksmas pasimėgimas gīventi; ant kitū vūrauja ir mūnūmas bei mūstūmas.

Bet visi tie žmonės nemato toliau negu jų geiduliai lekia. Ir visas jų gūvumas keliamas to, kas jų linkimus, jų geismus, mintis ir mūnūmū žūdina. Jie vienas kitām sukelia didius skausmus, bet vėl ir daug smagumo. Vienas kitā apgauna, suvilioja, apvūli, bet vėl ir linksmūna, smūgina, mūli. Jie gintūšūjas ir vaidūjas tarp savės. Jie viens kitā garbūj laiko ir nupeikia. Bet visa jie dūro vūromi tū jūgū, kurios juose ūra augintos.

O tomis tūli naudojasi, jeib kiti būtū ūrankis jų tikslams. Nūnai net bandoma kitiems gudru, slūpiningu būdu ūkvūpti ūpatingus jausmus, geismus ir mintis, jeib jų vūromi jiems tarnautū. O žmogui ūra tikra gūda būti ūrankiu. Jis turētū visumet apsireikūsti patsai.

Todėl geismū ir kitū tokiū jūgū valdomas žmogus visumet stumamas ū didius skausmus ir kantias. Jis turi pagaliaus numanūti, jog labai ūra kvaila tokiu būdu vergauti. Tuomet gūl pamūnis, ar nebūtū geriau, kad jo esūbės galia, tai ūra žmoniškumo veiksnūis, uzvaldītū jojo ir kitū žmoniū gūvenimū.

Bet apie skirtumą tarp to ir minėtų geismų ir mintių jėgų kalbėti, yra tūlų žmonių supratimu paikumas, yra svajoti. Taip giliai jie dar sapnuoja. Taip mąza dar jie tėra sąmoningi. Tik iš lengvo jie bus vertiami susiprasti. Minėtasis bandymas žmones apkrėsti ypatinga mintimi, ypatingu geismu, juos, tikrai sàkant, apzavėti, kad nebegali aiškiai maniti, privertia savo esybės galias žadinti.

Pats augines geismus, linkimus ir kas tām liū, vis gali nors ir tik sunkiai kovodamas vėl viršū gauti ant jų. Bet kitām tau ikvėpus kazi-kà, gál tām tave net imigdinus, i "hypnozà" iviliojus, tuomet labai sunku iš to iškopti. Nėsa sutikdamas su tokiais bandimais atsizadi nuo savo gīvenimo valdīmo ir tavo paviršaus žmogus, kurs turėjo būti tavo, tai yra, tavo esybės irankis, pastoja kito žmogaus daigtas. Tai yra didiausioji žmogaus verguvė.

Tarp taip aprašito laipsnio žmonių yra ir tokių, kurie gīvena, tarsi jie būtų diki, pātis žmonės. Tatiau matiti, jog ir jie vis dar laukia iš viens kito kazi-ko, ir jie viens kità velka visokiais alkimais. Ir kà mes vadiname žmoniškumu, tėra kaip koks šidras užmestas ant žmonių galių. Taip jos sulaikomos ir valdomos. Žmonės pripràte yra prie doro gīvenimo, jie sek a parinktus mokslus, jie gál bijo žmonių nutarimo, bijo

ištâtîmû, bijo Dievo. Visa-tai taipo-jau reiškia, kad ir tie žmonės dâr tĕra ĩrankiai. Juose nĕra dâr valdovas patsai žmogus.

Kuomet tai bus? Tŭli to laiko labai pasiilgsta. Jie vaikštioja tarp kitŭ. Jie apreiškia savo sielos šviesâ, grožę ir lâbâ. Jie tarsi malonus spindulius leidia ĩ kitŭ širdis, ar nepasiektŭ tšę žmoniškumo diego! Ar nesušilditŭ jo ir jĭ pažâditŭ, kad pats sulaužitŭ savo kevalâ.

Tŭli lĭg ir pabunda. Tik nesulaukdami tikro laiko, pradeda trankĭties. Jie nelaužia savo patitŭ kalĕjimo sienâ, bet skaudia kitus žmones. Bando jiems išplĕsti, kas jiems dâr malonu ĩra ir reikalinga, kas jiems dâr "ideâlas", ir pâtis pasilieka savo tamsame kevale.

Reikia parimti anapus visŭ patĭrimŭ, anapus savo ũpŭ ir širdies gĭvenimo. Reikia su atsidĕjimu visa ĩstirti, kas pasieka sâmone, jausmus ir protâ, kas nori žmogŭ paplĕsti ĩ gĭvenimo sŭkurĭ. Bet nereikia leisti ĩ jĭ išiplĕsti. Tuomet išlengvo skiriasi regimasis gĭvenimas nuo vidaus gĭvenimo. Ir nuo to vĕl skiriasi žmogus pats, apie kurĭ ir paprastai sâkoma, jis turĭs save valditĭ. Bet kas tas jis? Ir kas tai save?

Tŭli kalba apie žmogaus ũpŭ ir širdies gĭvenimâ ir apie jo esĭbe, lĭg visa-tai tebŭtŭ kŭno išgarai. O jie gerai žino, kad žemĕs šiluma ir oro šviesa nepareina iš žemĕs. Bŭtina tâm ĩra saulĕ.

Taip ir žmogūje jo esībės saulė turi būti išmānoma ir mātoma. Ji ĩra veiksnīs, kurs turėtū visa žmogaus gīvenimā uzvaldīti. Kā žmogus apreiškia, turėtū iš jo esībės pareiti. Aplinkībės ir jo vidaus gīvenimas privalītū tik māzumā spalvos tām apsireiškimui teikti.

Tuomet žmogus nebebūtū kitū žaislas ir ĩrankis. Nebederėtū jo palaima ir nepalaima, jo išmānīmas ir jo veikimas iš aplinkībiū ir kitū žmoniū. Jis pats ĩneštū ĩ gīvenimā, ĩ pasaulī save. Jo esībė vīrautū visame. Ji būtū tvarkādaris. Visi jo veikimai turėtū savo būtinumā ne daigtuose ir kituose žmonėse, bet jo esībėje, jo sieloj. Tai ĩra tikrasis žmogaus laipsnis.

Kurs tā pasiekes ĩra, stovi visai kitaip Sale kitū žmoniū. Jis nebenori nieko iš jū, jis nori jiems tarnauti. Tik ne jiems vergauti, jū ĩrankio tapti jū žemumui didinti, bet jeib ir jie pakiltū ant augštesnio žmogaus laipsnio. Tokie ĩškile žmonės visa šelpia ir paremia, kas tiktai dera žmoniškumo atsilukštinimui. Jie klauso valdios, ne kadangi toji klausīt priversti gāli, bet jeigu jos paliepimai veda prie žmogaus tikslo. Jie skelba mokslus, žmoniū protui āštrinti, jū išmintiai ir sāzinei žādinti. Jie barsto grožės žiedus žmoniū ūpams švelnīti ir sielos malonumui išbudinti. Visas jū darbas turi vienā tikslā: kad žmoniš-

kumo veiksnīs pradētū apsireikšti, kad zmogus pagaliaus būtū jis pats.

Kad kokioj tautoj daug tokiū zmoniū ĩra, tuomet ji ĩra uzpelniusi gĩva ĩslikti. Nėsa ji save atneša zmonijai. Vidūnas.

◻◻◻◻◻ **Slėpingasis gaudulas** ◻◻◻◻◻

Apĩsaka.

Patĩriau kartā nuostabū dalĩkā. Rodos jis vertas gana ir kitiems būti pranešamas.

Palei galingā upe tesiasi abipusiai didis miestas. Jo trobos, rūmai, pilis ir kas tām priligsta kartā kilo ĩs materiālo tos šalies: ĩs akmenū, uolū, molio ir smilties. Kaip visa-tai judėjo, zmogaus gāliai tai vartant! Dabar materiālas savo svarume tĩli.

Uz tai aplink ji ūzia, tranko, rėkia, kad kaži - kur girdėti. Gatvėmis trĩpia, bėga ristia zmonės. Kalba, šneka, šūkauja. Visokios vežĩklos: vežimai, rātai, viekvežiai ir kitos ĩ tā pānašios prietaisos barška, bruzda, bilda. Perdėm dunda gelzkeliaais keliaudami traukiniai. Upėje visā dienā pluškia-švilpia garlaiviai. O ore širšia ir kaukia kaip vėtra lekiamos mašinos ir orlaiviai. ĩs fabrikū su augštais kaminais nuolat nurna-krankia dārbo stenėjimas.

Tokiame ūzme nuolat miesto trobos ir mūrai nardo, kaip rūkuose. O ĩra ir kitū dār garsėjimū. Nesiliauja jie nei naktĩje. Trobose jie tarsi slamdosi-slapstosi. Lĩg norėdami skirties nuo viso - to, kas lauke girdėti. Snibzda - bruzda rūpesniai, geismai, godas, gašlumas, skausmai, smagumas, baimė, nuliūdimas, atkaklumas, drasa ir pasirĩzimas; zmogaus gimimas, gĩvenimas ir mirimas. Ir visokie kiti dār garsū-garseliai gĩvĩbės mirgėjimo. Ir

tas bruzdėjimas maišosi į bildesius lauke dienos laiku, kaip ir į sapnų rūkus bei šidrus naktįje.

Į šį miestą ateina žmoniu. Paziūri jį ir žvelgia tad tolin. Už miesto pagal upe matomas kalnėnas. Palengva jis kila augštūn. Pirma lėdimas sodū, giraitiū, krūmū ir pavieniū medū. Toliau vis daugiau pasilieka jis vienas. Ir augte auga augštībėn apsiautes baltu sniegu ir spindintiu ledu. Jo galūnės pradingsta dienos šviesoje ir dangaus židroj. Ir jis tili kažki-ko laukdamas ar gāl kažki-kā sergėdamas.

Bet retai kas pasieka akimis tikrajį jo augštumā. Prasti žmonės sustābdo savo žvilgtį jau daug žemiau. Tše stovi trobelė sū viena žaliame sode. Graži ji savo prastume. Puošta ji ūra švarumo ir tīlos. Už trobelės, augštiau, ant didios lėgios uolos stovi ūpatinga statuva. Keturi šulai stiepiasi augštūn ir neša viršui skliautā, visur kiaurā kaip rėtī. Gamtos kvapai netrukdomi srāvi kiaurai jī.

Tame skliaute kība didis gaudulas.¹⁾ Šiauromis kopėtelėms galima šale vieno tū šulū užlipti lėg lāktos, kuri iš kartiū prieš gaudulā pataisīta. Iš tše jis tur būt pra-gausdinamas. Bet kažin, ar tai kuomet-nors buvo atsitike.

Gāl tai žinojo Vienuolis, kurs gīveno troboje šale ir tilėdamas dirbdavo savo sode. Ar jis sergėjo gaudulā? Ar jojo gāl tasai buvo kaip ir sodas bei trobelė? Bet ū tokius klausimus tur būt Vienuolis nebūtū atsākes. Jis niekuo nesirūpindavo. Tarsi jis ten su savo sodu, trobele ir gaudulu kalnėne gīveno kitame pasaulīje, kurs nieko bendro neturėjo su tuo, kurs žemiau buvo.

Bet miestas žvelgė augštūn iš savo ūzmo su savo stogais ir mūrais, su fabrikū kāminalis ir dievnamiū bokštais.

¹⁾ Gaudulu vadinu didį naugio plotā, skritulio pavidale, kurs rītū žemėse vartojamas dievnamiuose kaipo varpas.

Ir jis su visu savo įpatingumu buvo nuolatinis klausimas taikomas į kalnino tūlą ir tolībė. O pakeliui stovėjo ta gīvatelė, ta statuva su gaudulu, tartum kokie tos kalnūnū prakilnībės vartai. Nebuvo, kas galētū tarpininkauti tarp tūdviejū skirtū pasauliū. Tiktai varpams gaudiant dievnamiū bokštuose mieste, lig ir tarp šulū ten augštiau sukilo slėpininga giesmė.

Vienok nebuvo niekas iš tikro girdėjes, kad gaudulas būtū kartā skambėjes. Jis liko tūlus. Už tai žmonės kuo-daugiau apie jį kalbėdavo. Sākė, būk į jį kazi-kas ĩbrėžta. Keli mănė, būk tše žmogaus veidas matīti. Kiti tvirtino esanti tše žmogaus širdis nupiešta. Keli ir tikėjo gaudulā reiškiant žmogaus sielā. O gaudule mieganti visū balsū giluma. Kad visai tūlu ir šventa, tuomet slėpiningas gausmas banguojās per miestā, upe ir laukus. Net ir kalnūnas pritariās su įpatinga kito pasaulio gaida. Taip žmonės pāsakodavo. Bet tikro niekas nežinodavo pasakīti. Nei vienas negalėjo tvirtinti, jog pats esās girdėjes tā gausmā iš viršaus. Todėl tūli ir pašiepė visas tas kalbas apie gaudulā kaipo tuštias svajones ir sapnus.

Tad ir pamiršo juos. Naujas bruzdėjimas sukilo mieste. Karālius zadėjes apsilankīti. Ir žīgiu jis kuone vienas tegīveno žmoniū omenīje. Tad ir atkeliāvo. Buvo pastatītas paminklas vienām jo botiū. Tā paminklā atidengė jām tše esant. Ir miesto ūzmas buvo neapsākomai didis. Karālius vazīnėjo miesto gatvėmis. I visa jis žīūrėjo. Ir pagaliaus pageidė kilti nors galukā ir kalnop. Nuvedė jį todėl lig tos gīvatos viršui ir gaudulo statuvos. Karālius pasišaukdino Vienuolī iš jo sodo. Vienuolis atėjo. Ir karālius tārė: "Tavo karālius pasišaukė tave." Vienuolis atsākė: "Nepazīstu karālius!"

Visi nusistebėjo tuo Vienuolio pasākīmu ir pazvelgė akīliau į Vienuolī. Koks jis tik išrodo! Nejaunas. Ne-

senas. Ir didėja tarsi žiūrint. Toks įpatingas šventumas
įra jį apgobes.

Karalius tilėjo. Palūkėjes tārė: "Tu mán, tur būt,
gali pasakėti, ká ta sulú statuva su savo gaudulu reiškia!"

Vienuolis atsákė: "Gaudulas įra žmogaus paveikslas
ir priemonė jo vertíbei pamėginti!"

Karalius mąžumá pamástė. Tad pasirížes paklausė:
"Ar gaudulas kuomet ir skámba? O kas valdo tá gívatelę?"

I tai Vienuolis atsákė visai nuostabiai skambantiais
žodiais: "Jis nuolatai gaudia. Ir aš laukiu, ar nepareis
tasai, kurs jo gausmá žádís savo būdu ir leis plaukti per
miestá, upe ir laukus, jeib ir šio laiko žmonėms būtú
girdimas. Tuomet galėsiu zengti tolín savo taku."

Pasákes tuos žodius, jis grežėsi ir ėjo í savo daržá
ir trobá.

Karalius piktėlėjo. Tatiau pasiiko rimtu. Ir po va-
landelės jis tārė: "Rodos pagerbimo labai įra vertas tas
Vienuolis . . . Dár patilėjes jis zengė žemín miestan. Visi
tilėdami jį lidėjo.

Šikiu atsigrezė. Gaudulas tur būt tiliai suskambėjo.
Stovėjo jie dabar ir klausės. Bet nieko neišgirdo. Žvelgė
í viens kitá. Ar būtú visi apsirike? Ar tše kokie monai
nusiduoda? Gál kalnínú oras apkerá ir apžava? Ir tas
Vienuolis koks tiktai sapnų pavidalas? Bet ne! Tše sto-
vėjo ta gívatelė, ta statuva! Ir gaudulas buvo matíti. O
ká Vienuolis pasákes buvo, visiems tur būt ausise dár
skambėjo. Susimáste visi zengė žemín.

Karalius apleido miestá. Ir po laiko vėl buvo jame
paprastasis ūžimas girdimas, senieji rūpesniai, geidimai ir
pasimėgimai gívi. Dár ėjo kalbos apie karáliu ir jo vie-
šėjimá mieste. Tad ir jos vis daugiau aptilo. Pagaliaus
tesiliko garsu, kas buvo patirta apie gaudulá.

"Jis nuolatai skamba. Jis ĩra žmogaus paveikslas ir priemonė jo vertĩbei pamėginti." Tie žodiai tarsi nebuvo mirštami. Vis iš naujo žmonės juos kartojo. Tik neišmėnė jũ gerai. "Kė reikėtũ pamėginti?" Ivairiausiai žmonės pakėlė tė klausimė ir vėl jĩ padėjo. Kiti pašiepė juos. Kiti vėl pamėnė gaudulo slėpinĩ iširti. Tik nežinojo nei vienas, kuo pradėti.

Tai išlengvo pagarsėjo kitas žodis apie gaudulė. Jis buvo tartas nežĩmaus vĩro, kurs tarnėvo mieste kaipo atėiviũ vadiotojas. Menkas jis buvo žmogus. Bet pažino žiũrimas miesto trobas, dievnamius ir takus augštĩn kalnĩnan. Ir jėm daznai pasisekdavo tarti reikšmingė žodĩ. Ipatiai pataikomos jo pastabos buvo apie gĩvėtė su savo gaudulu ten augštiau. Ir atėviamas klausinėjant apie žinomajĩ Vienuolio prasitarimė, jis atsakĩdavo gana aiškiai pridėdamas dār: "Kiekvienas žmogus turi savo riksmė. Palaimintas ĩra, iš kurio skamba jo sielos balsas!"

Sitas žodis tarsi lėkte lėkė nuo žmogaus ĩ žmogũ. Ir jie pradėjo žvelgti ĩ viens kitė tĩrinėjantiomis akimis, tarsi klausdami viens kito: "Kas apsisėko iš Taves?" Bet nebuvo jėms galima tė taip suprasti, kad nebebũtũ privėle abejoti. Tai pamėnė, kad gėl gaudulas tėm išmėginti tinkė, kokĩ balsė pavienis žmogus gĩvendamas apreiškia.

Bet daugis tė mintĩ statiai papeikė. Žmogus esės, kaip kėks jis ĩra użgimes. Neesė galima iš jo sušaukt geresnio ar blogesnio, prakilnesnio ar slĩkštesnio uż tai, kas iš žmogaus parėjo iš pat pradios. Ipatiai nenaudėliai tė mėnė. Ir vienas, tikras piktėdaris, norėjo net parodyti, kad gaudulas nieko neišmėginės. Naktimi jis nusislamdė pas statuvė ir użlipo lig gaudulo. Tėse gulėjo kũjelis. Tuojuo pakėlė jĩ, jeib muštũ ĩ gaudulė. Tai suzaibėvo iš gaudulo ir trenkte trenkė ĩ piktėdarĩ. Baisus, slĩkštas

riksmas sukliko iš to žmogaus. Jis sviro atgal ir nukrito nuo laktos. Gulėjes valandele, išgąstio tąpo vāromas žemīn. Nusivilko ī savo trobā ir lig savo guolio. Bet negalėjo miegoti. Nuolatai jis save regėjo tame gaudule. Ir nesiliaudamas rėkė jām ī ausis taršios jo esībės riksmas. Atsisėdes klausės. Rodės ir nebūtū nieko. Bet vos atsiguls, ir jau vėl ūžia aplink jī apsākant, kas jo širdije gīva. Tad vėl pašokes tvirtino: "Niekai! Svajonė! Kvailumas!" Tatiuo nebuvo abejonės. Garsai nenutilo. O aišku, jog tai buvo apreiškimai jo būdo, jo linkimū, māmimū, geismū!

Praėjo laikas. Bet nenutilo jo ausims tas ūžimas. Ir visi žmonės tur būt jī girdėjo. Kur jis ir nueidavo, visi ī jī žiūrėdavo, lig tikrai žinotū, kā jis kartā buvo mānes, tāres, dāres. "Negalima!" jis nuolatai pasisākė. Ir kuo-lipšniau ir maloniau jis apsiėjo su žmonėmis. Negalėjo todėl ir nei vienas jām prikišti tikrai pikto darbo. Tatiuo vis garsiau žmonės kalbėjo apie jī, kad jis tarškās kaip įtrūkes puodas. Ir iš to tarškėjimo esās visas jo šlikštumas girdimas. Buvo baisu, nepakeliama. Ir piktādaris pagaliaus ištrūko iš miesto.

Bet jo žīgis pas gaudulā tarsi pravėrė keliā kitiems. Pradėjo vaikštioti augštīn. Bet slapstīdamies viens nuo kito. O netītiomis keli susitike po gaudulu, šoko drovingi ī visas šalis. Bet po laiko iš kiekvieno žmogaus ūžė įpatingi garsai. Kiekvieno vidaus gyvenimas buvo pastojes girdimas ir žmogū įsiauťe kaip oras. Visi jie buvo gaudulā paliesti bande. Bet rodos nei vienam nebuvo pasisekus jī pragausdinti. Už tai kuo-garsiau apsireiškė dabar kiekvienojo vidaus gīvībė. Ir viso miesto ūžmas tąpo to lig persunkiamas. Nebebuvo daugiau to skirtumo tarp paprastai girdimo trenksmo ir tojo, kurs žmogū vertė prie visokio veikimo. Tikras garsū mišinīs pildė

visà miestà. Iš vieno žmogaus žviegė, iš kito krunėjo. Iš tretio kvailai blovė ir meknojo. Iš kito dār kaukė ir lojo. Visi gīvuliū rėksmai ūžė per viens kità. Tik žmogaus balso vos kartà buvo galima numanīti. Vien "autoritātės" neišdāvė nei jokio balso. Tur būt jos nebuvo nukilusios pas gaudulà.

Taip žmonės sužinojo, kas kiekvienas ėra kitàm, kà jis vidūje ėra augines savo àmžiu. Ir tuo savo paties vertībe išvīdo. Bet ėpatinga! Nei vienas nemànė gerinties ir bandīti prakilnesniū balsū sužadinti. To visai neatsiminė. Beveik visi mÀNė, kad to baisaus garsėjimo mieste nebūtū, jeigu tas keleiviū vadiotojas taip nebūtū prasi-tàres. Jī todėl kaltino už visa. Ir pradėjo jo neapkesti. Tūli būtū jàm mieliausiai gālà padàre. Tik viešai niekas nedrīso. O kur jis vakarais ir naktimis būdavo, nei vienas tikrai nežinojo. Jo gīvatoj, sàkė, jo neesà. Tur būt tītia slapstàsi.

Kiti mÀNė, jis nueinàs kas vàkarà pas Vienuolī. Tšė viešias ir jojo pamokinamas. Net kazī-kaip praplito gandas, koks tū mokslū turinīs esàs. Būtent: "Reikia sieloj parimti; tuomet jos balsas žadinamas!" Tik ir tas sakinīs liko nesuprantamas. Kiti ir mÀNė, abu vaikštiojà pro miegantius žmones, jeib ištirtū, ar žmoniškumo atgarsiai nors sapne skambà.

Visi tokie skilbtiavimai, žinoma, tik sukėlė didesnī nekantà prieš tà žmogelī. Bet jis likos malonus ir patogus visiems. Už tai pašaukė jī veidmainiu. Ir taip labai pradėjo jo nekesti, kad jis turėjo liauties keleivius vadiojes. Tai jis maitinosi užėmes rāstininko vietà kokioj naujienū rašikloj. Vargingas buvo jo gyvenimas. Tatiau jis likos malonus ir gelbus, kaip lig šol. Ir tūli net pastebėje, būk iš jo visai kitokie balsai skambà, negu iš kitū. Bet nurodīdami kitus ė tai, jie jū nekantà prieš jī tik dār padi-

dino. Visaip jie bandė patikrinti, kad jis blogus darbus dārās. Tik nieko iš to neišėjo. Tatiiau vis platiau buvo palaikoma ta nuomonė, būk buvesis keleivių vadiotojas esās slāptas piktādaris ir bedievis.

Tik svetimi ateiviai stebėdavos juo jį netītia patike. Ir su geresniais miesto gīventojais būdami jo artībėj ne vien pabodavo, koks grazus skambėjimas iš jo kildavo, bet ir tikėdavo girdīs gausmā iš augštībės, gāl to slėpiningo daigto ten viršūje. Ir išlengvo vis daugiau didėjo žmoniū būriai, kurie tinkamu laiku susistoje klausēs, ar ne skamba iš toli žinomojo gaudulo. Bet negalėjo nei vienas pasakīti, kad jis girdi ištikro. Rodēs, jog tas gausmas iš augsto esās kitomis negu kūno ausimis girdimas.

Tad ir pamiršo žmonēs gaudulā. Karālius vėl atkeliāvo į miestā. Buvo naujas tiltas tiestas per upę. Ir dabar buvo norėta jį paduoti viešām naudojimui. Tai atlikēs, karālius tuojau klausinėjo apie tīlūj gaudulā ir apie Vienuolī. Ir jie jį vedē kalnop. Didīame valksme jis su savo līdovais zengē augstin. Tad keli ējo ieškoti Vienuolio, bet jo nerādo, nei sode, nei troboje.

Tuo tarpu kiti karāliui pāsakojo visus pastarū metū atsitikimus, kurie kaip-noris pasieko gaudulā. Ir karālius pageidē jo išgirsti. Nusigando jo līdovai. Kas jį pra-gaustū? Visi to baidēs. Ir jie žvelgē į viens kitā. Karālius, gāl viso-to nepastebējes, mātē, kad turētū pirma mušti į gaudulā žmogus, kurs visū garbėj ir tikrai šventu laikomas ĩra. O tada tasai, kurs visū šio miesto žmoniū daugiausiai papeikiamas ir nekentiamas. Visi žvelgē dabar į vienā karāliaus līdovā, kurio uždavinīs buvo skelbti šventiausius mokslus. Ir vienas antras pratarē, jog tasai turētū būti pirmas. Buvo tai žmogus su rimtu veidu ir juodais drabuziais. Antru visi vienu balsu parinko žinomajį rāstininkā. Ir tuojau ējo keli jo ieškotū. Neilgai

trukus jį ir atsivedė. Buves pats be ateinās. Netoli sodo jį patike.

Dabar tai lipo augštūn šventūjų mokslū skelbėjas. Ant laktos pasiēmė jis kūjelį ir išdides ir su smarkumu jis mušo į gaudulą. Tas suūzė, sudundėjo kaip ūmai sukilusi audra. Taip kaukė iš jo, kaip koks keiksmas arba prasmerkimas. Visi nusigando. Ir tas žmogus su tuo rimtu veidu ir juodais drabužiais nulipo išbāies ir tilėjo. Bet iš viršaus dār vis skaudiai griovė. Ir žmonės snibzdėjo vienas kitām į ausį: "Jis tur būt ūra fanatikas!"

Uzlipo tad mūsų rāstininkas. Svelniai jis palietė gaudulā līg su tikībos tūla ir pagarba. Ir gaudulas sugiedojo. Iš pradios visai tūliai, slėpiningai. Bet tad vis garsiau ir galingiau. Ir pagaliaus balsai kaip kokios bangos pradėjo plaukti per miestā, upe ir laukus. Pasieko net kalnus. Ir nešė su savim malonū apsākīmā ir palaiminimā į visas šalis.

Nustebes ir žīmiai sujudes žvelgė karālius į savo lūdovus. O tie kažiko užimti laikė akis ūsmeigė į žeme. Patilėjes ilgesne valandele, karālius tūliai sākė: "Grišime!" Ir visi jie ėjo žemīn.

Staiga vėl apsistojo. Buvo dabar girdimas šale gausmo iš augštībės kits vos pakeliamas ūzmas. Žvalgės visi. Ir suprāto. Iš šventū mokslū skelbėjo tarškėjo. Jis pats to dār nenumānė. Bet visi tai aiškiai girdėjo. Ir šālinos nuo jo. Tiktai karālius pasiliko šale jo. Ir dėjos klausās augštībės balsū. Visi kiti taipo-jau stengės juos kuoaīškiau išgirsti. Tada žengė tolīn, tarsi pamiršdami nesmagūjį ūzmā artībėje. Ir karālius tuojau iškeliavo iš miesto.

Iš augšto ilgas dienas dār skambėjo. Bet žmonės nelabai to bojo. Panērė savo kalbose apie karāliaus apsilankīmā, apie tā atsitikīmā viršui, apie šventū mokslū

skelbėjā ir keleiviū vadiotojā. Ir paties gausmo nebsiklausė. Pagaliaus lig ir tebeužė paprastieji garsai mieste ir žmoniū gyvenime.

Tai visai palengva atplaukė dār ir kiti. Kazi iš ko kilo visokie pabijojimai, jog gāli būti karū. O tad karai staiga ir sukilo. Ir jų trenksmai, griausmai bei rėksmai, jų skausmai, troškimai ir mirties rėžimai tvino per visā tā šālī kaip jųros. Žmonės dār stengės prieš visa, kas ant jų atplūdo. Bet išlengvo vis daugiau buvo prislėgiami. Ir pagaliaus visai suspausti. Tikras gilus skausmas verkė tuomet žmoniū širdise. Bet išlengvo pradėjo skambėti ir kiti garsai. Žmonės išmoko kantrūs būti ir tvirti. Net karžigiū drasa skambėjo iš tūlūjų.

Tatiau pasiilgo ir kitū dār balsū. Atsiminē to nuostabus gausmo, kurs tuo-kart buvo tvines per visā jų šālī. Klausėsi trobose ir miesto gatvėse vienas, antras, ir susiėje keli būreliuose. Klausėsi rītais ir vakarais, diena ir naktimi. Bet nieko neišgirdo. Labai nuliūdo. Ir vienas-antras bailiai prisiminē to naujienū rāstininko. Senai niekas jo nebebuvo mātes.

Tad keli žengė augštīn. Buvo tai tie, iš kuriū skambėjo tvirtumas ir drasa. Pirma jie kilo slaptia pavakariais ir naktimis. Nebuvo jo matīti. O gaudulas tīlėjo kaip vis dabar tīlėjes. Nieko nebuvo girdėti. Ir nei vienas nedirso pats jo pragausdinti. Išlengvo didėjo būrīs tū žmoniū, kurie kopė augštīn lig tū šulū už trobelės. Ir jie tše stovėjo tarsi maldū laukdami. Bet gaudulas kībojo gilioj tīloj. Su skaudiu pasiilgimu žmonės žvelgė augštīn. Jau kuone visi miesto gīventojai rinkosi po gaudulu. Bet nieko nesulaukė. O kāro griausmai jiems lig pātīā sielā žudė.

Pramānē vienas antras eiti ī sodā Vienuolio ieškoti. Gāl jis malonus sukeltū laukiamajī gausmā. Bet ir dabar

jo nerâdo kaip tuokart karâliui ieškant. Visiškai nusi-
mine zengė vėl žemîn. Visi jie buvo lauke lig šio akies
mirksnio palaiminimo iš augštibės. O dabar, rodės, jie
nieko nebesulauksiâ. Jû širdis pildėsi su neapsâkomu
skausmu ir pasiilgimu.

Žigiu ir pradėjo skambėti iš viršaus. Sustoje klausėsi
visi. Ir visas miestas aptilo. Taip įpatingai gaudė. Balsû
bangos nuolatai tvino ir plaukė į visas šalis. Ir jos visos
garsėjo. Net pritarė tîlûjû tolimûjû kalnû galûnės. Visas
pasaulis tarsi giedojo. Ir nesiliovė.

Žmonės ėjo į savo darbâ, gulės ir kėlės ir vis klausės
to nuostabaus gausmo. Rodės buvo visai pamirše kitû
garsû: dârbo, rupesniû, skausmû, geismû ir kâro trenksmû.
Ir visai nepajuto, kaip kâro griausmas iš lengvo buvo ma-
žėjes ir pradinges. Senai, senai tai buvo atsitike. Ir kiti
ûžimai buvo prisitaikine vis daugiau tiems balsû akordams,
kurie parėjo iš augšto. Pagaliaus ir iš pavieniû žmoniû
skambėjo šventa giesmė. Tikras žmoniškumas apsireiškė
beveik iš visû. Ir neapsâkomas gražumas buvo girdėti
žmonėms tariant su viens kitu.

Atsiminė tûli tuomet ir Vienuolio bei to naujienû
râstininko. Kopė kâlnan. Priėjo Vienuolio sodâ. Tik ne-
drîso eiti į vidû. Su pagarba žvelgė jie pro vartus.
Nieko. Sâko berods keli pamâte sodo kampe dirbantî
naujienû râstininkâ. Vienuolio nei vienas nemâtes. Bet
gaululas skambėjo be paliovos ir laimino žmones ir visa,
kas gîva. —

Tokia îra ta apîsaka. Jos reikšmė ne lengva surast.
Reikia žâdint savo sielos skambėjimâ. Tuomet, rodos,
tai bûs galima. O kuo-geriau, kuo-garsiau sielos balsas
apsisakîs.

Vidûnas.

□□□□ **Didioji dabarties hypnoza.** □□□□

Neseniai vėl sužinota, kad žmogaus gyvenimas eina bangomis. Tai kartą šen, kitą siki vėl ten jis linksta. Vienu laiku žmogus vienam dalykui turi geresnį supratimą, kitu laiku vėl kitam. Ir tikri žinovai sako, jog užeinās ant žmogaus esybės laikais kaip koks tvānas ir jā keliās augštīn ir vėl nunešās zemīn.

Tokiū atsitikimū galētū kiekvienas savo gyvenime pastebėti, jeigu uztenkamai būtū saviškas savo jausmū-linkimū-geismū ir mintiū-nuomoniū-ziniū srovēj. Psichologīa tokius dalykus nūdien iš visū abejonū ĩra iškēlusi. Jie ĩra tarsi gamtos apsireiškimai. Tik žmogaus išmānīmo principas turētū būti daugiau ir atbojamas. Jis, kaip šviesa vandenij, tai drumstesnis, tai aiškesnis. Destis kaip vanduo judomas ir koks jisai. Tik išmānīmas ĩra skirtas sau veiksnīs.

Be šitū žmogaus esybės aptvanū ĩra dār ir kitū. Jie gāli būti tītia sukeliami. Ivaivomis priemonėmis galima žmogū aplieti norimais jausmais, geismais, mintimis. Galima net žmogū tarsi šālinti iš jo kūno, taip kad kūnas pasilieka visai kaipo miegantio žmogaus kūnas. Tik jis ĩra tinkamas būti ĩrankis visokiems jausmams ir mānīmams, kurie jām ikvėpiami. Tuomet kalbama apie hypnozā.²⁾ Žmogus gāli jos būti daugiau ar mažiau uzvaldomas. Paprastai tevadinams tas padėjimas hypnoza, kame žmogus nebežino, kas jo kūnui dāroma, kokius dārbus jo kūnas vertiamas atlikti. Bet ir tai ĩra jau hypnoza, kad žmogus savo mānīme ir išmānīme ĩra tarsi surakintas, kad jo noras ir jo valia ĩra līg supantioti.

²⁾ Tai reiškia miego padėjimā. Graikū žodī hypnos atitinka Lietuviū žodis miegas.

Žmogus tad kartoja vis tą pąti. O tie jo apsireiškimai atsiųimi nesąmoningumu, jei ne tiesiog paikumumu ir kvailumu.

I tokį padėjimą gąli lengviau uų kitus pareiti tik silpno būdo ųmonės, kurių protas ir valia nėra ląvinti. Sviesaus proto, spindintios išminties ir galingos vąlios ųmogus tėra hypnotizuojamas, pats tām pritarđamas.

ųmonės nuolatai veikia į viens kitą savo jausmų, geismų, mintių, mąnimų reiškiniais. Ir stumia viens kitą į menkesne ar sunkesne hypnozą. Kartais vieni kitus ir bando ųdinti iš jos, jų išmąnimą ir vąlią stiprindami. Bet paprastai uų tai hypnotizuotieji jiems daugiau ar mažiau piksta.

* * *

Dabartis parodo ųmones labai įpatingoj hypnozoj. Ji yra uųgulusi kuone visą ųmoniją. Tik įvairios tautos, arba teisingiau sąkant, ųmonės pavienių nuo viens kito atskiriamų kultūros skritulių toj hypnozoj kitaip apsireiškia. Ta hypnoza gąli būti vadinama didiojo káro dvasia. Joje gįvena ne vien karaujantios tautos ir vieųpatuvės, bet ir nekaraujantiosios. Ir kalbant su ųmonėmis atskirių kultūros skritulių, galima išgirsti įvairias nuomones. Tik tos retai tėra kilusios iš patių ųmonių išminties. Jos aiųskiai apsireiškia kaipo ųmogaus sąmone uųvaldiusios jėgos.

Visur kąras jautiamas kaipo bąisus neųmoniųskas dalikas. Sis jausmas pareina be abejonės iš sveiko neapdrumstinto ųmogaus išmąnimo. Bet vos kelintasis tepasilieka prie to. Kuone kiekvienas šoka tuojau prie klausimo: Kas to káro kaltas? Ir tuojau tad beveik visi klausia káro tikslo: Kąm reikalinga kovoti?

Suprantamas dalikas, kad vieni prikiųsa káro kalte kitiems. O visi stengiasi nekovoјantiems savo nuomones

ibrukti. Ramiau sprendiantieji todėl ir ieško karo priestaties ne tiek pavieniū žmoniū nore, bet įvairiųjų viešpatuviū reikaluose ir jųjų sąntikiuose tarp viens kito; kiti net aplamai žmoniū būde. Ir tt. Todėl iš to, kad vieni kitus kaltina karo dėl, ne aiškiai bus matyti dabarties hypnoza.

Visai kitaip visa pasirodo, klausiant: Kām reikia kovoti? I tā klausimā atsākē iš pradios kuone visi Vokios priestai ir neutralai taip: "Reikia sugriauti Prūsū militarismā."

Kas tas militarismas galētū būti? Suprantama, kad jis laikomas įpatingu principu. Jis reikalaujās aklaus paklusnumo, žmoniū pavergimo kardū ir šautuvais. Jo dora esā žiaurūs kareiviū pasielgimai ir vīrāvimas; jo dailē ginklū tinksmas kovai; jo mokslas karo ir užgrėbimo, užvaldimo žinios.

Kur militarimas viršū turi, žinoma, negali būti kalbos apie tikrajā kultūrā: apie žmoniškąjį gyvenimā, apie žmogaus kilimā, apie jo dīkībe, jo tiesas, apie kiekvieno žmogaus lābā ir smagumā, apie visiems naudingā tvarkā. Ir tt.

Taip esā būk Vokioj. O todėl reikiā patius Vokietius jų gerovei išplēšt iš militarismo ir jiems suteikt dīkībe (liuosībe). Niekām taip kalbantiū nepareina, rodos, omenin sulīgint savo dīkībe su Vokietīū gyvenimu. Rodos tikrosios dīkībēs nerandama tše, kur kiekvienas darīti gāli, prie ko jī vertia jo ūpai, bet kur žmonēs visū gerovei tvarkā laiko.

Tik įpatinga, kad apie Fransū militarismā niekas nieko nesāko. Bet pastebėkime: Vokios giventūjų skaitius ūra labai daug didesnis už Fransios (70% sulīgimamai). Bet Fransū kareivija taikos laiku ūra didesnē už Vokios (12%). Kur daugiau militarismo, žiūrint ū skaitlius? O kuomet taip pradėjo būti? Sāko tūli po 1870.—71. mt. Bet seni

rāstai (Rusū ministras Kankrin) jau pirmoj Simtmetio pusėj rāšo apie didījį ginklāvīmā, kurs pradējes su Fransū karris priēš Europā po didiosios revolūcijas.

O apie Anglū marinismā ir niekas nekalba. Tatiou Anglai visur pasaulij īra nuo kitū pasiplēše tai miestā, tai salute, tai visā pakrantī, ir valdo pasaulī. Nei viena viešpatuvē neturi tokio didio laivīno kaip Anglai. Kodēl to niekas neatsimena? Reikia vien sugriauti Prūsū militarismā!

Kiti vėl sāko: "Pasaulis negāli uzleisti, kad Vokietiai jī uzvaldītū." Tuo pasākīmu Vokietiai tarsi trokštā pasaulī kuo-greitiau pavergti. Tik īpatinga, kad pastarais 40 metū Rusai, Fransai, Anglai labai platias, net turtingas zemēs Salis pasigrēbe īra, (Aigypa, Marokko, Būrū zeme, ir tt.) o Vokietiai kaži-kur pasaulij pasirinko pakraštīū, kuriū kiti nei negeidē.

Bet šišon nēra uzdavīnīs Vokietīū girti ir kitū peikti. Norima vien priminti, kaip īstikrūjū īra, jeib paaiškētū hypnozoz vīrāvīmas. Nēs, tik hypnozoz tegalima tikēti Anglū-Fransū-Rusū tvirtinīmais.

Īra berods ir kitas dar pasaulio uzvaldīmas. Galima, paveikslui, kad viena tauta tiek visokiu būdu pakīta, kad visas kitas pralenkia, o kitoms belieka ī jā atsiziūrēti ir īš jos mokinties. Tuomet, zinoma, labai nesmagu, kad vienoms-kitoms reikia prisizinti: ta ten īra stropesnē, tvarkesnē buvusi. Tik tuo neprašālinama jos pirmenībē.

Be abejonēs īra teisībē, kad tūli Vokietiai jau senai īra sapnāve apie tai, kad jie turētū pirmieji būti pasaulij. Ir tuo visokie negrāžūs dalīkai jau īra apsireiške. Tik ar kitur nēra tokiū-jau apsireiškimū? Žiūrēkim ī Anglū historiā! Nuolat randame tše prasitarimū, kad Anglai esā pasaulio valdovai, kad Londonas esās pasaulio vidurīs, ir tt. Todēl tegalima sakīti, jog hypnoza apsi-

reiškia Vokietiams prikaišojant, ką Anglai ištikrūjū senai turi. Bet ar su teisibe? Dār pamatīsime!

* * *

Daug aiškiau dār pasirodo hypnozoz valdīmas, pa-ziūrint ī pavieniū tautū mātīmā apie kāro būtinumā. Atsiminkime pirma tik Rusū. Kaip žinoma ten 74 milionū Didiārusū kalba ir kultūra bei nekultūra īra n-smelkusi 100 milionū Nerusū ir gi Neslavū kalbā bei kultūrā. Be to, reikia ir tā dār omenij palaikīti, kad minimi 74 milionai nieko dārbo neturi su rūpimuoju n-smelkimu. Juos užvaduoja saujelē žmoniū, kurie turi savo troškimus ir alkimus net priešingus anū 74 milionū reikmenēms.

Is to pasidārē žmoniū verguvē, kaip ji Europoj niekur sunkesnē nēra. Ta verguvē kartais palengvējo. Bet tiktai susilpnējus valdantiojo būrelio gāliai. Tos galios nesilpnino pātīs spaudiamieji žmonēs, bet kitos tautos valdīa, kuri kare apveikē minētājā prispaudējā. Pātīspaudiamieji nieko negalējo padarīti. Kiekvienā dienā toliau nuo nelaimingojo kāro, spaudiantioji galia tvirtējo ir vis daugiau pavergē žmones. Tieji negalējo nei apsi-saugoti nuo išplēšimo jiems jau suteiktū tiesū.

Tokie padėjimai īra Rusuose kaip tik dabar. Nuolatai augantios bausmēs uzdedamos laikraštiams nuo pat tos dienos, kaip jiems buvo leista rašīti, parodo, kaip dalikai stovi.

Tā visā Rusū viešpatuvēs gīventojai žino. O kārui iškilus, visi Rusai ir Nerusai norai eina kovoti uz kitū Slavū "laisvė", būtent uz Lenkū, Tšekū, Rusinū ir kt., kurie Vokios ir Austrios ribose gīvena. Tik tos tautos tše visai nesuliginamai daug daugiau tiesū turi negu ir minētieji 74 milionai Didiārusū, visai nekalbant apie kitus anapus Rusū ribos gīvenantiuosius.

Bet didioji jų dalis tikėjo, jie einą į kovą už "kitą laisvę," už geresnę savo ateitį. Ar negražas tikslas? Bet kokia neapgailėtina tše aklībė! Ar nieks nežiūri į Suomius, į Lenkus, Lietuvius, Latvius, Rusinus, ir tt. Bet tie pātis žmonės, įpatiai svetur, tiki Rusai karaują už žmonių "liuosībė!"

Matyti visai aiškiai, jie gyvena giliausioj hypnozoj. Todėl ir negali aiškiau manyti. Tik pasiskaitikime ką toks Kropotkinas³⁾ rāšes, ką toks Burtsefas tikėjes ĩra. Tasai net keliāvo Rusuosna, jeib su Rusų valdia galētū kovoti už žmonių "laisvę." Tik vos pasieko Rusų galios ribas, jau ir "nelaisvėn" pakluvo.

Taip ten ĩra hypnoza užvaldiusi žmones. Visi jie tiki, jog prieis dabar geresni laikai. Nemāto, kad tai nėra galima esamai valdiai laimint. O jos sugriauti, jos silpninti, neįstengia pātis žmonės. Nei jų charakteris, nei jų prigimtis tām tinka. Slavai nuolatai dār svėruoja tarp nežmoniško šurkštumo ir kūdikiško minkštumo. Tvirtovėriško ištvėrmingo veikimo jie dār nepažįsta. Ir labai toli dār ĩra didėsis Slāvų skaitius nuo to žmogaus laipsnio, ant kurio pats pradeda ginti savo tiesas. Pažvelgkime tik ir į Rusų raštijā! Visur nuolatinis dejāvimas, visur sapnų slogos ir vėl nieko nepasotinami smaguminų troškimai. Tik retai tėra skaidrasis, viltingas pasirizimas veikimui matyti. Kultūros žmogaus širdis ir dvasia jiems vos tik tėsiaspuoja.

Tokie tai žmones traukia į kārā norėdami kitiems "laisvę" iškovoti! Ir jie traukia į kārā ir miršta šimtais, tūkstantiais, kaip kad kristų į pragaišties bedugnį. Išrodo, lig visa Rusų vėrija turinti žūti; lig visi senosios Rusų raštijos skundos dėl sunkaus gyvenimo buvo vien pranašavimai šiām laikui. O ĩra žmonėi, kurie kriktstauja į

³⁾ Svėdū laikraštij Dagens Nyheter 23. Rugsėj. 1914.

tai žiūrint, kurie mato laimėjimo vėlavą plaznojant ant tų žmonių. Tikrai neapsakomai sunki hipnoza slėgia žmones Rusų kultūros-nekultūros skritulio.

O vėl Fransai! Visai jie kitokie žmonės. Sena ira jų kultūra. Jau pradėjusi lėksta pastoti. Tarsi viduje givibė niktų. Tarsi žmonės būtų sotūs ir mieguoti. Ir nebeturētu tos jaunos drasos į gyvenimą nešti savo givibę. Jau ir nebenori apsisunkinti daug vaikų auginimu. Todėl žmonių skaitius Fransuose kuone vis tas pats. Bet gyvenimas nepakeliamas, jeigu nejuda, jei givai nesisupa. Garbė, gėrius — la gloire —, tai kas svarbu mirštantiai tautai. O ta gloire jai esanti Vokietijų jau kelis kart sunaikinta. Tai reikią keršti. Todėl visus šiuos metus ir tebuvo mánoma apie keršijimą. Ir kurs augštą vietą pasiekt norėjo, tas būtinai turėjo kalbėti apie kerštą. Vokietiams turį būti atimamas Elzasas ir Lothringa, "senoji Fransų šalis". Tik įpatinga, kad senieji paminklai tūlų kaimų kapų abipusiai Vogėsų lig prieš 1870 metais turėjo ir šiandien dar tebturi antrašus Vokietijų kalba! O 200 metų atgal ėjo baisios kovos apie šį Vokietijų gyvenamą krąštą! Tuokart Fransai laimėjo. Kas turėtų keršti?

Bet la gloire! Tai dalikas. Jospi tiesias visų Fransų rankos. Tik pažvelgkim į jų raštiją! Jei nėra tše kalbos apie visokius kibinimus, tad jau tikrai bus kalbama apie la gloire. O kelis metus atgal buvo garsuose rāstuose platiai išdėstīta, kaip Fransų karžigio dvasia visiškai sutrupīsianti Vokietijų gālią patioj Vokioj. Ak ta gloire! Jos dėl reikėjo atkeršijimo. O todėl tārėsi Fransai su Rusais. Idavė Rusams savo turtus. Ir dabar eina į kruvinus mūšius jos vīrai ir miršta. Nuolatai skaitome Fransų laikraštuose, kad krites vienātinis sūnus. Taip tauta pati prirengia sau mirtį ir žūva. Įpatingas likimas!

Bet jį visais tais metais gīveno tik ta mintimi. Ir nemâtê, kad toji tik sunkina jû hypnozâ. Kâ jie gâli pasiekti? Mirusiûjû niekas nebeprickels. Kad ir visas Vokietiu mandagumas prieš Fransus minimû mintiu šalint negalêjo! Hypnoza tur bût buvo per gili.

Tad ir Anglai! Ira juose kultûros. Keli jû luomai diaugiasi net labai augsta kultûra. Ir visai nuostabiai didi turtai jû valdomi. Tik uz tai didisis žmoniû skaitius vargsta badaudamas nepasâkomoj tamsoj. O visus juos jau senai kankino îpatinga baimê: bûk kas-nors juos uzpulsias jû saloj. Pirma, 100 metû atgal ir artiau prie dabarties, jie mânê, kad tai bûsiâ Fransai. Tad jie Rusus laikê pavojingais. Po to vël Fransus, o pagaliaus Vokietius. Ta baimê buvo didijî Anglû skaitiu tiesiog apzavêjusi. Kuomet tik kartâ pasileis kanûliû šûviai, tuojau žmonês sudrebêdavo. Bûk Vokietiai jau ateinâ. Buvo tai jau tikra psychose, kaip sâkoma. Mes kalbame apie hypnozâ arba žavâ. Bet gâl ir buvo tai nujautimas to, kas kartunt îstikrûjû nusiduos. Sâkê kai - kurs garsus Anglas 100 metû atgal, kad Anglai taip toliau gîvendami, kaip lig šol, pasiliaus buve galinga tauta.⁴⁾

Antraip vël îpatiai augstieji Anglû luomai laiko save pasaulio valdovais. Todêl jie seniau jau vis kalbêdavo, bet îpatiai kârui pradêjus, kâ padarîsiâ su Vokia, su jos kaizariu, ir tt. Nuolatai jie râšo, Anglams prideranti pirmenibê pasaulij ir viešpatîbê jûrose. O kadangi toji visur Vokietius sutinkanti ir tûjû spriaudiami, Vokia turinti žûti. O visas pasaulis tâm turis šokti Anglams pagalbon. "Pasaulis neturis uzleisti, kad Vokia šiame kare laimêtû." Kazi ar îra žmoniû, kurie nesupranta, kâ tai reiškia?

⁴⁾ Kalbu tše pasiskaites râstâ The German panic, parašita 1912. mts. Anglo J. A. Hobson, ir pasikalbêjes su vienu savo broliu, kurs tûlus mènesius viešêjo Angluose.

Toliau Anglū labai dažnai rāšoma, kad jie Rusus stabdīsā ir jū gāliā jū ribose sulaikīsā, kuomet jie bus Vokiā sugrove. Tik manīkime, Anglai, kurie mūšiū laukuose kuone nieko negāli padarīti prieš Vokietius, tie Rusus suvaldīs, kurie jū nuomone uz Vokietius dār galingesni īra.⁵⁾

Rodos tai turētū uztekt supratimui, jog tokios mintis tegāli būti laikomos omenīj, kuomet žmonēs randasi tikroj hypnozoj. Dabarties Anglū rašiniai ir tame jā parodo, kad jie tūlus prasitarimus vartoja, kaip kad jiems nebūtū galima laisvai manīti. Paveikslui, tūlus jau kartus buvo Anglū laikraštiuose zodis ī zodi rašīta: Vokietiai, pamāte Anglus, "bēga zviegdami kaip kiaulēs."

Kad Belgai gīveno ir dār gīvena hypnozoj, nesunku pastebēti. Jie mānē Vokietiai norī jū šālī pasigrēbti ir jie turī ginties, kiek tiktai galēdami, tad, kaip suderēta, ateisiantios jiems pagaibon galingosios Anglū ir Fransū tautos. Ir Belgai kovojo baisiai ziauriai, taip kad Vokietiai līgiu būdū turējo pasielgti. Ne vien kareiviai ir kiti vīrai, bet ir moteros tvērē uz ginklū. Niekas neatbojo to, kad Vokietiai prāšē Belgū leist juos traukt per savo šālī, kad Vokietiai šventai pažadējo Belgams nieko blogo nepadarīti. Belgū omenīj vien vīrāvo ta mintis, būk Vokietiai esā jū zudingi priešai. Todēl tad kovojo ir zuvo. Kitaip pasielgus, būtū smagiai sau gīvene.

O kā bepasakīti apie Serbus! Jū laimējimai Balkano karuose juos visai apsvaigino. Jiems rodēsi dabar šventiausia pareīga tolīn zengti didībēn. Mat, Austria jau grīuvanti. Tai ko belaukti! Greit pirma prašalinti

⁵⁾ Šitais pasākīmais trumpai suglaudiu vīriausiai turinī tūlū Anglū rāšiniū, kuriuos paduoda Svēdū mokslininkas Gustaf F. Steffen savo knīgoj, kuri versta īra ir Vokietīū kalbon ir turi tītulā: Krieg und Kultur. Diederichs, Jena 1915.

žmogū, kurs gâl îra Austrios ramstis! Kâras sukilo. Ir uzêjo mâras. Bet, rodos, Serbai dâr tesapnuoja savo hypnozoj! Ar gâl kaži-ko joje palaikomi? Gâl kas-nors jû hypnoza senai naudojasi?

Pagaliaus pažvelgkime dâr ir î Austriâ bei Vokiâ. Tik nelengva trumpai tše kâ pasakîti. Viena mintis nuo kâro pradios lig šol vîrauja jû tautose, bûtent ta: reikia ginties lig paskiausio žmogaus, šiaip visa žûs, kas Vokietîû ir artimû kitû tautû stropumas, kas jû dvâsios ir doros pasistengimas îra šimtmetiais augines; reikia ginti pavîzdingâ mokslâ, žinijà, prâmonë, tvarkâ, pavîzdingus žmoniû sântikius, vienu žodiu: kultûrâ nuo pragaišties; reikia visa-tâ tvirtinti laimêjimu ne vien Vokios, Austrios, bet žmonijos lâbui! Įpatingos mintîs!

Gâlî bûti, jog visos jos turi savo, kaip sâkoma suggestivâ gâlîâ vien todêl, kad Vokios bei Austrios tautos taip-o-jau hypnozoj gîvena. Tik, rodos, toji šišon negâlî toki sunki bûti kaip kitur. Vokioj galima ir kâro laiku visus prieinamus priešû laikraštius pasiskaitîti. Vokietîû laikraštiai gâlî rašîti, ko jie nori, jeigu nerâšo to, kuo priešas galêtû naudoties savo tikslams, ir jeigu nesilpnina žmoniû dvâsios ir nekiršina jû stoties prieš viens kitâ. Net nebijoma Vokioj socialistû. Ileidiami jie îra î tûlû miestû valdîbâ. Ir tt. Rodos visa-tai turêtû reikšti rūpîmos hypnozos silpnumâ. Be to Vokietiai labai tik palengva tetikia bet-kokiomis žiniomis. Visumet jie su kritika žiûri î tâ, kas sâkoma ir râšoma. Tokiû žmoniû negalima lengvai parvesti î hypnozâ.

Tatiau jau tas visai nuostabiai tvirtas tikêjimas, jog jie laimês, rodo, kad ir Vokia gîvena kokioj nors hypnozoj.

* * *

Taip tur bût nêra abejotina, jog hypnoza îra visâ pasaulî uzvaldiusi. O tâ supranta ir tûli politikos žmonês.

Nėsa ĩra skelbiamos Angluose, Fransuose, Rusuose ir kitur visokios žinios, skleidiami įvairūs mokslai, kurie rimtai sprendiantiam, blaivām žmogui turētū tuojau pasirodīti apgavimais. Bet žmonės tiki ir atitinkamai veikia. Visiškai taip, kaip hipnozj.

Anglū laikraštis Times (5. Rugs. 1914 mt.) taip rāšo: The educational campaign undertaken by the Prime Minister, as to the origin and purpose of the war, had a splendid opening in the Guild-Hall yesterday. (Auklėjimo darbas kārō kilmei ir tikslui suprasti, parinktas ministrū pirmininko, tāpo vākar Guild-Hallėj su iškilme pradėtas.)

Iš to matīti, kad norėta titia žmonėms ūpā įkvėpti kārō tikslams. Žinoma, Anglū naudai. O tai dārōma ne vien Angluose, bet visur pasaulij. Ir seniau jau buvo tām dirbama. Iš Anglū žemės eina kābeliū tinklas į visus pasaulio kraštus. Juo Anglai apstiai naudojosi žmonėms įkvėpti sau naudingā dvāsia. Kiti tokio tinklo neturėjo ir ne turi. Ir negalima gana nusistebėti, kaip gudriai Anglai tai padāre ĩra ir kaip labai jiems tai pasisekė. Žmonės tikėjo jū žiniomis, kurios dažnai taip tirštai meluotos būdavo, jog šiek-tiek sveikas žmogus būtū turėjes tai numanīti.

Bet žiniū fabrikantai pasitikėjo dabarties hipnoza. O kur neužteko žodiū, tše tāpo vartoti ir vaizdai bei fotografijos. Taip matiau, nebežinau kokiam Anglū laikraštij, fotografijā, kur Belgai nugrove buvo trobā, jeib jį žovimui neužstotū kelio. Kelias savaites vėliau tas pats laikraštis tā pātia vietā rodė kaip Vokietiū barbarismo paveikslā.

Įpatiai Fransū darbū tokiems-jau tikslams esu pasižiūrėjes. Parodomī jū dažnai Vokietiū, tai kaizario, tai kronprinso, tai kitū atveidiai, o visumet taip pataisīti, kad

baisu pamafiti. Žimi ūra ūpatiai viena, sakūta fotografia, kuriū laikraštis *Matin* (1. Vasūrio 1915 mts.) rodo. Fotografiū ūra mums zinoma Berlino fotografo A. Gross dirbta. Kaizaris susitikes su kronprinsu savo lidovū tarpe pasiūneka linksmai. Fransai ūra tai veidus, tai visū kūno laikimū "pataise" ir dabar iūrodo, liūg abu tūse nori pulti ant viens antro. Bet supraskime: nūera tai kari-katūra.

Jeib, ūpatiai Sveicams, iūroditū, jog Vokietiai ruoūsasi ir jū žeme pasiglemžti, tas pats laikraštis Vokietiu krasos markes fotografavo. Ant jū skaitomi vidurij zodiai *Schweiz 10 Centimes* ir *25 Centimes*. Belgioj taip vartojamos dabar Vokietiu markūs. Žinoma, ant jū antspausti zodiai *Belgien*, ir tt. Bet tuo nesirūpino *Matin*. Antpieūdino zodius *Schweiz*, ir tt. Dūrgi labai neligiomis raidemis. Ir tuojau matiti, jog "fotografia" tikrūm tikslui padarita.

Daug dūr ir kitokiu būdu naudojama dabarties žmones uzvaldiusi hypnoza. Kiek tūse neraūita apie Vokietiu barbarismū! Berods kare ūvelnumu negalima nieko pradeti. Patsai kūras ūra kaip tik nežmoniūskas veikimas. Pagaliaus ūra ir Vokietiuose gana ūiurkūstū žmoniū. Bet negūli būti abejonūs, kad didis is Vokietiu skaitius daug augūstesnūs kultūros, negu atitinkami Fransu ir Anglu luomai, Rusu jau visai nemenant. Vokietiu drausmū senai jau visu pagirta. Todūl Vokietiai tegūli kulturingiau pasielgti negu visi kiti. Ne antraip. Bet visokiais parodnūjima is bandita juos barbarais pastafiti. O tai uztenkamai daug reiūkia. Ir pasaulis tikūjo tuo. Nesisekū jam suprasti savo padūjimo ir to, kas ū jo sūmone brukama.

*

*

*

Taip pagaliaus reikia klausti, iū kur ta hypnoza, kad tokie atviri apsirikimai galūjo taip galingai veikti?

Galima būtū visa išguldīti sākant žmones numānius pavojū, kurs iš Vokietū pareina. Bet kām gresia tas pavojus? Ar visām pasauliui? Tai ta su visu pasauliu suliginus maža tauta būtū tokia galinga? Materinēs jos jēgos tikrai negāli būti didesnēs uz kitūjū. Tai regīma. Todēl tur būtū ji su savo doros ar dvāsios galiomis, su savo kultūra visas kitas tautas pralenkia? Bet ar tai jiems nepriderētū pirmenībē? Viršui minētoj mintij negāli būti skaidraus mānīmo.

Apie Slavus Rusū ribose galima berods manīti, kad jū hypnoza ģimusi ģra iš blogojo jū padējimo. Kiekvienas didesnis atsītikīmas jiems tarsi zādina vilti: dabar bus pagaliaus kitaip! Bet kas kitur pasidārē? Berods sveria vienur ir kitur ir oikonomios bei polītikos klausimai. Bet jie neišguldo visa. Kad Amerikietiai Anglus-Fransus-Rusus aprūpina kāro reikmenēmīs, nenuostabu. Glamza, mat, glamza! Business is business! Bet kad protingiems žmonēmīs nēra galima išmanīti, kas atsītinka, kame dabarties dalīkas, tai aiški jau ģra hypnoza. Ipatiai, kad jūjū sympātīa neatsveria kāro, bet jī tik pailgina, līg norīma, kad tikras žmoniū skaitius būtū nugaliuojamas.

Visa suprasti tegalima žiūrint ī žmogū kaipo ī gamtos dalele ir ī beveik visus jo apsireiškimus kaipo ī gamtos ģivenimo dalīkus. Kol žmogus nēra dār pastojes sāmōningas pasaulio veiksnīs, ne jis valdo gamtā, kaip tai priderētū, bet jis jos tēra ģrankis.

Istikrūjū ir rūpiname klausime žmonēs ģivena gamtos jēgū srovėje. Tos jēgos ģra aplamai imant trejopos. ģra visokiū, paveikslui, elektriškū-magnētīškū žemēs sroviū. Jos veikia ī visus ģīvius ir juos veda tai ī vienā tai ī kitā šālī, juos vertia vaisinties ir gaišti.⁶⁾ O žmogus nēra dār tiek iškilės, kad galētū visai savaip ģiventi. — Kitos jēgos

⁶⁾ Išrodinēja tai vīriausiai prof. H. Simroth.

apsireiškia zvaigždžių-saulių spindulių spausmu. Tasai yra kartais mažesnis, kartais didesnis, ir jis tai vienas, tai kitas žemės jėgas ir įvairius žmogaus ūpus gamina ir stiprina. I tai atsizvelgdami tūli pranašauja būsimus didesnius pasaulio atsitikimus. Taip ir yra visai teisingai didysis dabarties kãras jau 1896. mt. apsakãtas.⁷⁾

Tretioji dabarties hipnozoz priežastis yra žmonių geismų-troškimų gãlios. Žmogus, joms tarnaudamas, jas taip labai augina, kad jos pagaliaus jį visai užvaldo ir, iš kelių žmonių pareidamos, kartais žmonių titveikã apžavi. Atsizvelgiant į praeitus laikus, galima aiškiai pastebėti, kaip įpatingi troškimai, kurie šiuo karu visai atvirai pasirodo, išlengvo didėjo.

Tur būt yra ir kitų dãr versmių, iš kurių dabarties hipnoza žmonių sãmone aptvino. Negalima visų sužinoti. Bet tai neabejotina, žmonės sau užtraukė patirimã, kurs begãlo skaudiai surėžė jų širdis ir sielas.

Išnišks hipnoza, ir pasiliaus kãras. Tuomet žmonės gãl bandis geriau suprasti, kas atsitike yra. Ir gãl numanis, kad užėjusi buvo tamsa, jeib audra kuo-galingiau siaubt galėtų. Griūti turi, kas kludo žmonijos pažangã, žmogaus atsilukštirimã. Kitaip turi žmonės pradėt jausti, manīt, veikti, dirbti, givent, mirti ir gimti. Vds.

□□□□□□□□ **Iš dabarties** □□□□□□□□

Pasaulio ūpas kãro laiku.

Nuolatai jis keitėsi. Labai judus jis buvo kãro pradij. Dabar jis kiek aprimęs ir kuone vienodas. Prieš kãrã visur žmo-

nės gĩveno baisyj pabijojimo itampoj. Tad sukilo smarki kovojantiųjų tautų nekanta prieš vienã kitã. Vokietiuose ši nekanta greitai ir vĩriausiai krĩpo

⁷⁾ Rudolf Mewes, Die Kriegs- und Geistesperioden im Völkerleben und die Verkündigung des nächsten Weltkrieges. Berlin 1896.

į Anglus. Neutraliai beveik visur šnairai pasekė Vokietių žingsnis. Iš Anglų ir Fransų laikraščių matyti, kad jų nekanta prieš Vokietius nuolat dar didėja. Tik išrodo, jog dabar Anglų-Fransų dirgnis jau skaudios pastojusios yra. Rusuose, tur būt, žmonių ūpe tikras mišinys verda. Ir, rodos, iš to išeis baisūs dar daļkai. Vokietiuose pradeda kasdienā labiau vīrauti plātūs mąstīmai: Kaip gīvenimā dar geriau tvarkīti; kokiū protīngesniū dar būdu maitinties negu lig šol; kaip geresne žmonijoj ateitī priruošti; kaip paviršaus ir žmogaus kultūrā su didesniū dar pasisekimu tobūlinti; kaip dar daugiau taisyti socialus sántīkius, ir tt. Apie būsimā Europos tvarkā rašiti Vokios valdīa dar neleidia. Neutraliai beveik visur kas dienā daugiau sympatizuoja su Vokietiais-Austrais-Madžarais. Vokietių kareiviū drasa ir tvirtumas, jų karžīgiū pasisekimai sukėlė daug nusistebėjimo ir sužadino pagarbā į juos. Iš viso matyti, kova atsverta ir pasaulis rengiasi sutikti naujos tvarkos jėgas.

Kāro darbas.

Kur kāras yra siaubes, tše taip greit neišdils jo pēdsakai. Daug yra sugriauta, daug sunaikinta to, kā žmonės ilgais metais dirbdami, gāl ir vargdami, yra stāte. Tai stovėjo seniau

gīvata tēvū-tēvū palikta vaikams-ainiams. Tše jie buvo gīvene, varge, pritire viso-ko liūdno ir linksmo. Dabar matīti tik griuvēsių arba pelenū krūva. Koks brangus yra tēvū palikimas, tai, gāl dabar ir mūsū krāsto žmonės pamatīs, kurie lengva širdimi pardavinėjo savo ūkius, savo botiū gāl šimtmetius vaidiusius. Bet ūkis, gīvata, tai vis tēra daigtai. Daug skaudiau patirtas yra kāras, kur jis gīvibe yra naikines. Tiek lavonū mūsų laukuose tur būt nėra dar gulėje, kol ši žmonija gīvena pasaulije! Nėra apsākoma, kiek skausmo liejasi per žmoniū širdis! Tatiiau kāras daug ir stāto. Nesvarbu, kad tiek yra naujai tiestū tiltū ir keliū. Kāras veikia smarkiai į žmoniū sielas. O tuo jis labai daug padāro. Kas kitais laikais žmonėms išrodė labai svarbu, prapulde savo vertibe. Žmonėms net pasaulis ir jo gīvenimas kitaip dabar yra suprantamas. Jo gelmės tarsi ir akims atsiveria. Nuolatai karėiviai jautiasi sántikiuose su nepaprastomis jėgomis. O visi pritirimai juose sušaukia augštiausias žmogaus galias. Žmogus tiesiog vertiamas vienām trumpām veiksmui skirti net visā gīvibe. Ira tai nelengvai suprantamas daļikas. Tame guli sālīga naujām, augštesniam žmogui. Kāras, be abejonės, tveria naujām āmžiui naujus žmones.

Kāras ir Prūsū Lietuvai.

Kiek Prūsū Lietuvai turējo kesti nuo Rusū, nēra trumpai apsākoma. Didioj Lietuvoj zmonēs, rodos, dār išneša nors gīvibē, kad dingsta ir gīvātos bei turtai. Bet kiek zudīta ramiū gīventojū Prūsuoše! Andai ir Klaipēdos apskritīj! O kiek īra mirusiū kūdikiū ir senū pakeliū, kaip Rusai juos vilko per savo ribas! Zīnios apie tai beveik kas dienā dār pareina. Tai zūves kūdikelis; tai mires senelis, senutē, ir tt. Kokiems galams Rusai tai dāro, nēra supranta. Nors būtū jau ir degine kaimus ir pasivilke visā zmoniū naudā! Rodos jie visiškai tokie īra dār kaip 500 metų atgal. Karvediū išmānīmas turi būt nēra dār didesnis. Kodēl Vokietiams nereikia zmoniū vilkti Vokion? O jiems turētū priēšū zmonēs būti pavojingesni! Jū kareivija nēra tokia skaitlinga kaip Rusū. Tatiu tūli zmonēs gāli sympatizuoti su Rusais. Ipatiai Amerikoj. Ipatīngas pajautimas!

Viešpatuviū mēginīmas.

Ira aišku, kad kovojuantios tau tos priverstos visas galias itempti. Ir todēl kāras dabar parodo re vien, kurios jēgos veikia īvairiose viešpatuvēse, bet ir kokiu būdu jos tvarkomos ir valdomos. Todēl aišku, kad tik toj pusēj gāli būti lai-

mējimo, kurioj īra daugiau augstiausīū jēgū (doros, dvāsios, sieļos galiū), o kur jos sveikiausiu būdu tvarkītos. Visur īra blogumū. Tik vienur daugiau, kitur maziau. Rodos nēra abejonēs, kad Rusū valdomoji šalis īra visū silpniausioji. Nors tše labai daug zmoniū gīvena. Visa ta didioji viešpatuvē tēra pādaras, ne augalas. Ir todēl, rodos, ji jau ir griūva. Galia, kuri tā pādarā palaikē, prapuldo kasdienā daugiau savo īstangos. Pasaulis, rodos, nenumāno, kiek ji zmoniū prazudo. Nusīgās jis, kāruī pasibaigus, išgirdamas, kas tše atsitiko. Minīma galia buvo tokia labai didē, kokia tamsi ir nesusiprantanti zmoniū minīa. Todēl iš pastarosios niekumet ir nebūtū galējes su pasisekimu sukilti pasīpriešinīmas. Dabar kuone girdēti, kaip īza didioji šmēkla, baisūs turi būti Rusuoše atsītinka dalīkai.

Tikroji drausmē.

Apie tai reikējo Tilzietiams nekartā manīti, mātant kaip Rusū ofisērai valdo savo kareivius, būtent nahaika. Kaip dažnai tieji buvo net gatvēse mušamī! O apsisuke, jie tik vēl vārē savāsias. Tikros drausmēs tegāli tše būti, kur zmoniū protas uztenkamai augīntas ir kur zmonēs savo jausmū vertīami gerbti palīepimus ir kartu tuos, kurie juos duoda. Rusuoše nei vieno,

nei antro nebuvo matyti. O iš to, ką mes sužinojome, nesirodė, kad Rusų ofisėrams būtų labai rūpėjes teisumas, dora, prakilnumas, ir tt. Suprantama, kad Rusų kareivių paklusnumas ir tebuvo sântikių atbojimas. Jie ėra ofisėrams gáliá suteike, todėl ofisėrų reikia klausiti. O ofisėrai pátis gáli dariti, ko nori. Jų prakilnibė kaip tik tame tegáli būti kareivių mátoma. Ir kuomet sântikiai kitokie, jie kitaip pasielgia, jei ne páprotis vertia susitūrėti. Bet aš ne abejoju nei akies mirksnio, kad labai daug ėra ir tokių Rusų ofisėrų, kurie tikrai ėra garbės verti. Tik tai líg nesveria daug Rusų kareivių drausmėj. Vokietių kareivioj ėra visa kitaip. Kareiviai saunia lávinti-auklėti. Ofisėrai kareivių akise pasielgia garbės vertai, kiek tik galėdami. Kiekvienas kareivis todėl žiūri ė juos kaipo ė autoritate. Jis pildo savo páreigá matėdamas jos svarbumá ir gerbdamas kartu paliepimá ir tá, kurs jį duoda. Bet ėra visai be abejonės ir tokių tše ofisėrų, kurie pagarbos maza ar jos visai neverti. Bet tųj skaitius ne didis. Ir todėl Vokietiuose ėra daugiau tikrosės drausmės negu kitur.

Europos tautų ateitis.

Kokia ji bus, paviršumis žvelgiant, negalima pasakėti. Bet tikra, kad žemlapis būsimeis lai-

kais labai kitaip išveizės. Visiškai aišku ėra tat, kad per Europos vidurį eis iš pat Šiaurės plati ir labai tvirta kultūros srovė ė pietus toli net ė Afríká ir Aziá. Sitoj srovėj dalívaus platiomis galiomis ir Islamo pasaulis. Iš to jám ir Europos tautoms bus, ėpatiai žmonių mánimui bei tikėjimui, daug naudos. Tūlos Sale Šios srovės gėvenantios tautos bus ė já taipojau traukiamos. Ir labai daug svers tai jų likime. Kelios ir nenoromis turės toj srovėj gėventi. O gál ir gė savo gerui.

Garsusis Fransas Hervė ir Vokietių kultūra.

Seniau jis buvo didis antimilitaristas. Nūdien jis labai piktas ėra Vokietiams. Savo laikraštij jis rášo, kad Elsasas bei Lotharinga minau turí būti jiems atimami. Bet ėpatingas pastabas jis prie to primezga. Rášo: "Mes (Fransai) turėsime Elsave bei Lotharingoj kaimo mokítojams tas patias augštas algas palikti, kurias Vokietiai jiems ėra ėbruke, ir tt.; mes gaucime Elsave bei Lotharingoj ir ta nuostabiai gerai tvarkítá krásá (postá), prakilnųj darbinkų aprūpinimá, užpelnos mokesnių sistemá palaikíti, tikėdami, kad Fransų Respublika administratívá kaizario Vokios supratimá visuose dalikuose paseks; visi Elsasas

bei Lotharingos zemēs turtai turēs Fransū valdīos su tuo patiu i smānīmu naudojami būti, kurī apreiškusi īra Vokīa.” Tur būt Hervē nebuvo norējes Vokietiu kultūros pagirti.

Pirmenībē pasaulīje.

Be kitū tiksli, tur būt kāras pasieks ir tāji, atsvērt, kokiai viešpatuvei prieklauso pirmenībē. Iš to, kas augstiau pasakīta, īra aišku, kad toji pridera tik tājai,

kuri visame, kas gera ir prakilna, nors kiek pralenkia kitas. Tai jau tuo apsireiškia, kad jos tvarka īra kaip sveiko augmens gīslas. Jos visā kūnā iš pat sakniū pildo gīvībe. Lig Sol viešpatuviū eilēj stovējo priekākīj ”didiosios” līgiu balsu. O ziūrint ī jū organismā doros žvilgsniu, viena antra visai be jokios tiesos. Dabar likimas karu skirsto. O pamatfime, rodos, greit, kaip jīs nuspres. vds.

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ **Mūsuose** □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

Lietuviai ir Lietuvos savivalda.
Senai apie tai Did. Lietuvoj jau kalbama īra. Kāras līg tvirtina viltī, kad artī tos savivaldos laikas. Bet ar būtū tām ir žmoniū? Prieš kāru pradēdant, mān pažīstamas Did. Lietuvos žmogus prasitarē, būk jū būtū stoka; kāras 10 metų per anksti iškiles. Bet mān rodos, jog kitiems valdīti īra uztenkama žmoniū. Tik reikia labai abejoti, ar kitī Lietuviai jū ir klausitū, jeigu jie neturētū gālios kitus prie to priverstī. Apskritai imant, galima beveik sakīti, kad Lietuviū daugis dār nelabai atsizvelgia ī tai, kas protinga, išmintinga, prakilna. Jie tuo tarpu, rodos, tik lenkiasi prieš materine gāliā ir klauso prievartos. Todēl ir tie visai nepakeliāmi vaidai laikraštios Amerikoj. Dār gi šiuo

laiku, kur artimi žmonēs nuolat žūva bāisia mirtimi! Ir mes ī ateitī ziūrime klausdami: kas bus gīvas išlīkes kāruī pasibāigus, īpatiai Did. Lietuvoj? Rodos Lietuva tik tad tegalēs turētī savivaldā, kuomet Lietuviai didesniame skaitlīje žinos gerbti, kas garbēs verta. Nēsa, tik tuomet tegalēs pasirinkti tinkamus vīrus. Bet gāl tuomet jokia tauta negalētū savivalda pasīdiaugti?

Kā sympātīa reiškia.

Tuo tarpu tik Amerikos ir Prūsū Lietuviai gāli siektiek laisvai tarti su viens kitu. Bet išrodo, līg jie dabar daugiau negu seniau skirti vieni nuo kitū. Amerikos Lietuviai sympatizuoja zu Rusais ir tariamais jū laimėjimais. Tai mums visai nesu-

prantama, vien žiūrint į Lietuvos ateitį. Mums tai jiems sakančiam, jie mus vadina prisigėrusiais Germanismo dvasia. Tuo berods nėra išrodę, kad Amerikos Lietuviai nesympatizuotų su Rusais. Keli, kurie bando rimčiau spresti, mano, Lietuvos ateitis būsianti geresnė Rusams laimėjus. Nėsa slėgiantiajai jų valdžiai sugriuvus, pareis ten "liuosībės" laikas ir Lietuva galės pakilti. Tik tas tos valdžios griuvimas tėra nieko neparemmas tikėjimas. O todėl ir tokie apmąstymai nieko nepasako apie sympatijos vertibę. Sympatija parodo visumet pirma, koks yra žmogus. Kurs sympatizuoja su vagimis, žmogžudiais, ištvirkėliais, valkūnais, negali būti augštai statomas. Kurs sympatizuoja su tvarkiais, teisiais, stropiais, dorais žmonėmis, tur būt negali būt vadinamas blogu. Teisibė berods, kad nėra visi Rusai blogi, visi Vokietiai geri žmonės. Bet kurs abiejus siektiek pažįsta, negali kitaip negu sakiti, jog Vokietiai turi savo pusę nesuliginamai daugiau žmoniškumo vertibių negu Rusai. Tas įpatiai dabar kare nuolat apsireiškia. — Nenorime berods pamiršti, kad Rusų kareivijoj daug Did. Lietuvos žmonių karauja, Vokietių vėl daug Prūsų Lietuvių. Ir vieni ir kiti nori pasimėgti savo veikimo didibe ir vaisiumi. Gėl yra minimai

sympatijai ir kitų dar priežastių. Bet viso to nebojant, sympatija pirma parodo, kokios vertios yra pavienis žmogus.

Lietuvos tarpimo sąliga.

Apie tai dabar visur Lietuviai mąsto. Ir prieina pagaliaus prie klausimo, ar Lietuva greičiau tarptū ar niktū Sale silpnos arba Sale stiprios kultūros, kitais žodžiais: ar Lietuvai būtų naudingiau prie Rusų arba prie Vokietių glausties. Paviršumis apie tai kalbėdami, nerasime atsakymo tam klausimui. Bet reikia atsiminti, kad kiekviena tauta tegali atsilukštinti tikrai pasistengdama, stropiai dirbdama savo labui, nuosirdiai rūpindamos savo reiksmams. O tai tegalima, žmonių dorai pasiekus tikrą laipsnį. Mes tuotarpu be akstinų, kurie mus užgautū iš paviršaus, apsieiti dar negalime. Per didis dar vangumas slėgia mūsų tautos jėgas. Todėl reikia mums kaiminų. Ir kitas dabar pasidaro klausimas, būtent: Ar akstinas iš Rusų mus keltū augštiau ar akstinas iš Vokietių? Pabijoma, kad augsta Vokietių kultūra mūsų nusmelktū. Bet žiūrint į Rusus, reikia pabijoti, kad jų "nekultūra" net prigimtajai Lietuvių dorai silpnintū. Rodos užtenkamai esame patirę, kiek tame blogo jau padarėta. Kiekvienos tautos tarpimas par-

eina visū pirma iš patiū žmoniū stropumo ir pasistengimo. Todėl niekumet nebus Lietuvai pavojaus, kad mes rūpīsimės kiek tik įmanīdami savo dora ir veiklumu, stropumu-darbštumu. Kaimīnū įsrava teturi antros eilės svarbumā arba pavojū.

Daugiau energijos.

Tur būt, visi pastebime, mąžuomā tik apsižvalgīdami Lietuviuose, jog mums daugiau energijos reika. Bet iš kur jos gāvus? Ne per sunku tai sužinot. Jos versmė ūra kiekvienas pats. Reikia jā tik žādinti. O tām dera kiekvienas žmogaus apsireiškimas. Niekuomet neturėtume manīti, kalbėti, dirbti tik taip atsielde. Ir ū menkiausiai jūr turėtume tikrā, gīvā tikslingā norā idėti. Pradiā lengviausia padāroma savo kalba. Tše tikras pasileides tingis jau ištolo girdimas. Sakīdami: redakcija, nekalbame Lietuviu kalbos dvāsios liepiami, bet savo vangumo. Energinga kalba tegāli tarti redākcija. Pažangos žimis kalboj ūra visumet smulkesnis skirstīmas. Mūsuose tame visai kitaip ūra. Pagaliaus nebežinosime, kur nedėti pabaijos "ija". Kuone visiems Latinū ir Graikū kalbos daigtavardiams jā prisegame. Sākome jā ir norėdami pažīmēt žeme. Kalbama apie Vokietijā ne apie Vokiā; Rusijā, ne apie Rusū Šālī, ir tt. O žinome, jog, sa-

kīdami: jis pateko ū tikrajā Židijā, mānome Židus, ne jū krāsto. Energingai kalbėdami greitiau energingai ir veiksime. Tikra tām rodiklė bus reikšmingiausioji ir trumpiausioji žodiū forma, kuria kalbėdami naudosi-mės. Ves.

Prūsū Lietuviu gerbimas Vokios kaizario.

Ira tai daiklas, kurio-dėl Prūsū Lietuviai senai jau kitū Lietuviu ūra pašiepiami buve. Dabar vienas gāl ir antras Amerikos Lietuviu laikraštiū to vėl su pašiepa prisimena. Kazi ar ne jau ir mums laikas bandīti suprasti kiekvienā, īpatiai artimū žmoniū apsireiškimā? Reikētū visumet pirma klausti: Iš kur tas Pr. Liet. gerbimas kaizario? Priežastis tad gāl ir būti pašiepimo verta. Berods nebūtū pro Šālī paieškoti ar Prūsū Lietuviai istikrūjū vis taip greit tāria: "Maloningasis ciecorius!" Bet lai taip ir būtū! Kas juos prie to verstū? Verginē jū dvasia? Tokiā Fransai ir Anglai seniau apskritai Vokietiams prikišdavo. Tik īpatinga, kad net Vokietiai - socialistai, kurie kitais laikais buvo giriami esā visū socialistū toliau pažengusieji, dabar Vokios kaizaris taipo-jau gerbia. Žinant su kokia kritika socialistai žiūrī ū karalius, tegāli tai tik būt, kadangi kaizaris ūra pasirodes garbės vertas.

Vokios priešai, pirm visų Anglai, kaizari dabar peikia, būk jis pirmas karo troškes. Aš kiek tik imanidamas studavau kitų tautų žmonių, ypatiai Anglų rašitus raštus, išėjusius pirm karo ir karo laiku, ir pamatiau kas kart aiškiau, kaip senai ir nuosekliai Vokios priešų dirbta, jeib Vokios kaizari priverstų karauti, o kaip jis nuolatai Šalino tām priezastis kardu ginkluodamas Vokietius. Dabar visiems jį peikiant, teisingai jausdamas žmogus negali kitaip, negu kaizari kuo-daugiau garbėj laikyti. O skaitėdamas, ko nepramano ant Vokietių, kaip

biauriai jie būk pasielge, ir kuone vis akimis matėdamas, kad tai melas, tegaliu kuo-aiškiau jausti, kur karo priezastis randasi. Piktadariai pirma meluoja. Viso-to prasti žmonės nežino. Bet siektiek nujautia. Be to jie visa nusveria tuo, kas jiems naudos atneša ir kas jiems išrodo garbinga. Suligindami materini savo padėjimā su Lietuvių gyvenimu Rusų ribose, Prūsų Lietuviai tegali maniti, jog jiems nesuliginamai geriau negu aniems. O visā savo gerā jie pagaliaus supranta kaip iš kaizario ir Dievo parėjus. Ar tai pašaipos dailikas?
Vds.

□□□□□□ **Iš žmonių lobio** □□□□□□

Dvasia ėra tat, kas gėvėbe žėdina. Prigimtis nėra tām tinkama.

Christus. (Jon. 6, 63.)

* * *

Saugokite prigimtį, jeib dvāsioj dalįvais būtut.

Christus. (2. Klem. laiškas į Korintietius 14. persk.)

* * *

Būkit akili piniginkai, kurie nepriima apgavingo piningo ir vien tikrajį tepalaiko.

Christus. (Klemens Alexandrietis Stromata 1, 28. 177.)

* * *

Nebûkite niekumet linksmi, jeigu nemâtote savo brolio meilingumo globoj.

Christus. (Hieronymus iš Ebraiû Evangel.)

* * *

Mûsû esîbês vidûje îra mûsû gîvenimo sâ-
lîgos. Mûsû esîbês vidûje jos dîgsta ir tveriasi.

Tajî seka vargas kaip velkantîjî arklî zâgrê,
kurs kalba ir veikia su apkreipta dvasia.

Tajî seka diaugsmas kaip nešâlinamas se-
šêlis, kurs kalba ir veikia su tiesia dvasia.

Gautama Siddharta Buddha. (Udânavarga.)

* * *

Nepažîstu nieko, kas taip labai gamina pik-
tenîbe, ir naikina tat, kas gera, negu tingis.

Kurs tingus îra, tame kaip tik auga visa, kas
bloga, ir visa, kas gera, nîksta.

Nepažîstu nieko, kas taip labai gamina gera
ir naikina piktenîbes, kaip tvirtas veikimas.

Kurs tikrai veiklus îra, tame auga visa, kas
gera, ir visa, kas bloga, nîksta.

Nepasiduokite tingiui. Suziebkit kaip ziburîs.
Pasirîzkite greitai ir bûkite išmintingî.

Gautama Siddharta Buddha. (Udânavarga.)

* * *

Mano veikimas îra mano turtas. Mano vei-
kimas îra mano dalis. Mano veikimas îra tasai
motînos kûnas, kurs mane gimdo. Mano veiki-

Dvâsiû giesmê ant vandenînû.

Vanduo ir siela
prisilîgsta.
Parein iš augšto,
dangun pakîla.
Tad vêlei leidias
iš naujo zemên.
Amziû-amziais.

Stai, nuo uolingos
sienos virsta
skaidri strûklê;
minkštai nubîra
jî debeseliais
dailion uolon.
Lengva sulaukta
ûkdama teka
ir nurni
zemîn î gelme.

Kîla skâlos
priešingos srovei,
jî putuodama
laipsniais Ŗniurkštia
bedugnin.

Lêkštoj vagoj vêl
slenk jî tad pievoj ramiai.
Tîliame žiogîje

veidelius savo
mâto zvaigzdelês.

Vêjas bangelei
meilinas svelniai.
Vêjas iš dugno
sukelia bangas.

Ak, žmogaus siela,
tu vandeniui lîgsti!
Tu, jo likimas,
kaip vêjas esi!

J. W. Goethe.

* * *

Patariu jums nuoširdiai nepraleisti nei jokios
valandos su žmogumi, prie kurio jūs nepriklausot
ir kurs nepriklauso prie jūsų.

J. W. Goethe.

* * *

Nei dangus, nei žemê nemîli šî ar tâ daugiau
negu kitâ. Jiem îra visi asmenîs aukû pavidalai.
Išmintingasis nepazîsta išimtiû. Jis ziûri î
žmones, kaip î daigtus parinktus šventâm tikslui.

Laotse. (Tao-Teh-King.)

* * *

Manîti ir veikti turi bûti vienas dalîkas.

J. G. Fichte.

* * *

Suktiai (intrigos žmonės) yra silpnągalviai. Daznai jiems atplaukia mintiū. Bet didiame dalyke blogas žmogus neturi išmānīmo.

Kant. (Reflexionen 1, 220.)

* * *

Nereikētū tiktai veikti, bet visa darīti su tikėjimu, kaip kad pasisekimas vien iš paties žmogaus derētū.

W. v. Humboldt.

* * *

Hėroizmas paprastai apsireiškia priešingu žmoniškumo balsui, kartais net didiūjų ir gerūjų nuomonei. Hėroizmas yra paklusnumas prieš slaptiā vidaus prievartā savo īpatībės. Nei vienām kitām žmogui nesirodo siekinīs taip, kaip hėrui. Nėsa kiekvienas mātū tur būt parinktame savo kelīje mažumā toliau, negu kits tai galētū.

R. W. Emerson. (Essays. I. eilė.)

* * *

Sirdies veidrodis.

Prakilniausias žmogus vartoja savo širdi kaip veidrodī. Jis daigtams neina pāskui. Ir jis neina jų sutikti. Jis juos atspindi, bet jis jų nelaiko. Todėl jis gali pasauli pergalėti ir nėra sužeidiamas. Jis nėra vergas savo garso. Jis nesidāro plānū. Jis nesivargina žīgiais. Jis nėra išmānīmo valdovas. Jis atboja mažiausiąjį, tačiau yra nesiauras ir gīvena anapus savo asmens.

Lig paskiausiojo jis priima, kâ dangus teikia, ir ne išrodo turis. Jis pasilieka sodnus.

Diuang Dsi, Tikroji knġga pietų ziedų Salies, VII.

□ □ □ □ □ □ **Iš mūsų raštijos.** □ □ □ □ □ □

Laisvoji Mintis, Mėnesinis, Iliustruotas Mokslo ir Literatūros Laikraštis, leidiamas Bendrovės "Laisvoji Mintis", Chicago, Illinois. Atsako Zigmond Vitkauskas. Adresas Laisv. Mint. 2627 Calumet Avenue, Chicago. Ill. Kaina metams \$ 2,00 pav. num. 20 c. — Sis laikraštis, kurs eina jau kelintus metus, nori, kaip jį suprantu, Lietuvius mokinti pasauli suprasti atsizvelgdamas į gamtos mokslo žinias ir tvirtinimus. Ar pasaulis taip gāli būti suprantamas, ĩra labai svarbus klausimas. Ir mġn bus smagu su Lsv. Mintimi apie tai veliau pasikalbėti. Turinġs, kurs pasieka ir visokius kitus Lietuviams rūpimus dalikus, ĩra gražiai skirstġtas. Tiktai, kodėl tas laikraštis vadinasi Laisvoji Mintis o ne kaip Anglų kalba: Freedom of Thought? Tai būtų Minties Dġkġbė arba mansdėl ir Laisvġbė. Vardas Laisvoji Mintis nereġškia gera, būtent: mintis paleista tik sau keliauja. Vds.

Rimka A., Lietuvių Tautos Klausimas Europos Karės Metu. Susivienijimo Lietuvių Amerikoje Leidimas Nr. 23. New York, N. Y. 1915. mts. Kaina 35 c. (=1,40 M.) — Rġštas susideda iš Sių dalių: I. Europos kġras ir tautų klausimas (1. Sių dienų valstġbių gġvenimo sġlġgos ir kġro priežastis; 2. Europos kġro priežastis; 3. Europos valstġbių ir pavergtųjų tautų klausimas kġrui pasibaigus). II. Lietuvių tautos klausimas dabar (1. Europos visuomenės jėgos bei srovės ir Lietuvių tautos klausimas; 2. Patių Lietuvių politiškai-tautiškai idealai ir Sių dienų reikalavimai; 3. Kas Lietuvai naudingiausia: savivaldġbė, neprġgulmġbė ar autonomġa?) III. Lietuvos autonomġos klausimas. (1. Kokios autonomġos Lietuvai reikia: istoriškai-geografiškos ar etnografiškos; 2. Koksai turėtų būti autonomiškas Lietuvos surėdġmas? 3. Keliai ir priemonės Lietuvos autonomġai.) — ĩra tai, mano nuomone, pavġzdingas darbas, kadangi aiški ai jautiama, jis atliktas su pasistengimu kuo-aiškiau atsakġti ĩ parinktġ klausimġ. Ir kuone visus išvedimus reikia pavadinti nuosakiais, logiškais. Tobūlas

apsirikimas vienok ģra tas, bŭk "Vokietiai turi uzgriebe tokius turtingus Fransŭ apģiventus kraštus, kaip Elsasā ir Lotharingā." Žinomos istorijos laiku tos šālis visumet buvo Vokietiu ģivenamos. Dār ģi Vokietiai ģveno daug toliau negu tše Fransioj. Kā sakĭtume, kad Vokietiai skelbtu Prūsŭ Lietuva esanti Vokietiu ģivenama? O māzumā tiesos tām bŭtū. Ħra tše ir Vokietiu. — Per siaurai ir ne visai teisingai ģra ir rašĭta apie kārō priezastis. Tik negalima trumpai tai parodĭti. Ħāl kitā kartā tai padarĭsiu. Bet tokie to rāsto apsirikimai maža tereiškia. Daug svarbiau ģra tai, kad visas rāsto atsākĭmas ĭ galutinĭ klausimā remiasi tuo: Rusams laimėjus, visoms Rusŭ ģālios ribose ģivenantioms tautoms ateis tikras dĭkĭbēs (luosĭbēs) laikas. Visa, kas ģāli bŭti mānoma, kā historia ir šis kārōs parodo, griežtai prieš tai tāria. O nĕra nei mažiausios minties, kuri tai uztartū. Lieka vien rašĭtojo pageidĭmas ir tikėjĭmas: Negāli taip amžinai pasilikti, kaip dābar. Teisĭbē, ir nepasiliks. Tik ne Rusams laimėjus, bet jŭ ģāliai sutrupėjus. Vis dēlto šis rāstas ģra vertas bŭt skaitomas, o jo patarĭnas, pagalvoti rūpimā klausimā, sektinas. Vds.

Jaunoji Lietuva, iliustruotas literatŭros, mokslo ir visuomenēs mēnesinis laikraštis II-metai Nr. 1. Kovas, 1915. Leidia A. Rimka. Adresas: Jaunoji Lietuva 5030 Ingle side ave. Chicago, Ill. Kaina metams \$ 3,00, pavien. Nr. 25 c. — Jau to laikraštio paviršus primena Vilniaus Vairā. Popierius, net ir forma jām visai prilĭgsta. Tik Vaire ģra daugiau dailēs. Antraip vėl Jaunosios Lietuvos sutaisĭmas parodo geresnĭ skonĭ technikoje. Rašĭniŭ nespėjau dār perskaitĭti. Nĕsa tegāvome jā, Naujovē jau uzbaige. Žĭmu vienok pasidārē, kad "Jaunojoj Lietuvoj" bandĭta aiškinti tŭlus oikonomĭos klausimus, parodĭti Lietuviŭ ģivenimā Amerikoje. Pastebėjimā pritraukia ir tokie rašĭniai kaip R. Karuzos Tautos uždavinĭs, K. Vairo Ruozai iš literaturos istorĭos. Vien rodos, kad reikētŭ rāšĭnius geriau grupuoti, suskirstĭti. Vds.

□□□□□□□□ **Pastebėjimui** □□□□□□□□

U3 rāšĭnius atsāko Vidŭnas, Tilžēj, Kazaros gatvē 14. — Jaunimui baigus eiti su 1914. mts. leidĭame dabar Naujove. Ħi tuo tarpu eis neregulārai. Šio numerio kaina 70 Pfg. Norint jŭ gauti reikia kreipties ĭ leidimā. Leidia "Rŭta". Atsāko Marta Raišukĭtē, (Tilsit) Tilžēj, Anger 15. — Spauda Otto v. Mauderode.